

Lojo stad

LP2016

Lokal läroplan för den grundläggande utbildningen, kapitel 14

Nämnden för fostran och undervisning

[Päivämäärä]

Innehåll

KAPITEL 14 ÅRSKURS 3–6 2

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6 3

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå 6

14.4 Läroämnena i årskurs 3–6 7

14.4.1 Modersmål och litteratur 7

14.4.2 Det andra inhemska språket 39

14.4.3 Främmande språk 40

14.4.4 Matematik 54

14.4.5 Omgivningslära 68

14.4.6 Religion 86

14.4.7 Livsåskådningskunskap 109

14.4.8 Historia 114

14.4.9 Samhällslära 121

14.4.10 Musik 128

14.4.11 Bildkonst 137

14.4.12 Slöjd 147

14.4.13 Gymnastik 155

KAPITEL 14 ÅRSKURS 3–6

14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp. Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Årskurs 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd. I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnena ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnen och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid

övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva,

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 3-6.

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iakttä och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spurras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsrikedom och aktivitet. Eleverna ska spurras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligtast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör

sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i

4

generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygds-kulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iakttä och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

Vardagskompetens (K3)

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelväg och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkar olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterat

över vad matthulhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsumenter och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan

5

fiktio och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

Digital kompetens (K5)

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetsätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar. *Ansvarsfulla och trygga arbetsätt:* Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetsätt:* Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att

producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster. *Kommunikation och nätverksbildning*: Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska

6

uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller vänelevsverksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

I LOJO

Utvecklingen av mångsidig kompetens i årskurs 3–6 beskrivs i enheternas handlingsplaner i samband med målen för lärområdena. Undervisningsväsendet fastställer årligen det specifika

uppdraget för mångsidig kompetens. Genomrandet av mångsidig kompetens bedöms och utvecklas som en del av systemet för bedömning av läroplanen i samband med enheternas läsårsbedömning.

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

Undervisningsanordnaren avgör och beskriver i sin läroplan hur elevernas övergång från årskurs två till årskurs tre samt från årskurs sex till årskurs sju ska stödjas.

I LOJO

Övergången mellan årskurser 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter ett systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöerna, verksamhetssätten och styrdokumentet. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången.

Årskurser 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurserna 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att känna igen och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter.

Man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar.

14.4 Läroämnena i årskurs 3–6

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

14.4.1 Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd

8

samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag.

Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 3-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka	I2	K1, K2, K4, K5

9

och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet		
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	K1, K4, K5
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	K1, K2, K4, K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	K1, K4, K5, K7

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

10

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser). Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska granspråken

och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Årskurs 3

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
Att kommunicera		
M1, M3, M4	<ul style="list-style-type: none"> - dela erfarenheter och åsikter - lyssna - ge/få respons - drama - uttrycka sig på ett positivt sätt - delta i skolans kulturevenemang - netetikett 	K1, K2, K3, K4, K7
Att tolka texter		
M5, M6, M8	<ul style="list-style-type: none"> - att läsa flytande - läsförståelse - att bli medveten om sin egen läsförmåga - utveckla ordförrådet - diskutera litteratur (huvudperson, innehåll osv.) - högläsning - tystläsning - biblioteksbesök - bokcirkel - struktur: <ul style="list-style-type: none"> * motsatsord * synonymer * ordspråk * ordklasserna (substantiv, adjektiv, verb) 	K1, K2, K4, K5
Att producera texter		
M9, M10, M11, M12	<ul style="list-style-type: none"> - berätta om sina erfarenheter - bekanta sig och skriva olika slags texter - skriva olika slags texter - skillnader mellan talspråk och skriftspråk - rubrik, stor bokstav, skiljetecken, talstreck, sammansattaord 	K1, K2, K4, K5, K6, K7

	<ul style="list-style-type: none"> - öva tiofingerssystemet - alfabetiskordning - meningsbyggnad - tidsbegrepp i egna texter - tankekarta - beskrivande texter - rättstavning 	
Att förstå språk,		

litteratur och kultur		
M14, M15	<ul style="list-style-type: none"> - bibliotekstjänster - att stöda eleven till aktivt läsande och skrivande - dela med sig av sina egna läserfarenheter - kulturtraditioner - planera och genomföra egna uppträdanden - bekanta sig med barnkultur - medie i vardagen 	K2, K4, K5, K6, K7

Årskurs 4

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1, M2, M3, M4	<ul style="list-style-type: none"> - dela erfarenheter och åsikter - lyssna - ge/få respons - att fungera i grupp - drama - uttrycka sig på ett positivt sätt - delta i skolans kulturevenemang - nätetikett 	K1, K2, K3, K4, K7
Att tolka texter		
M5, M6, M8	<ul style="list-style-type: none"> - att läsa flytande - läsförståelse - att bli medveten om sin egen läsförmåga - utveckla ordförrådet - diskutera litteratur (huvudperson, innehåll osv.) - högläsning - tystläsning - biblioteksbesök - bokcirkel - tidningar och internet - struktur: 	K1, K2, K4, K5

	<ul style="list-style-type: none"> * homonymer * motsatsord * synonymer * ordspråk * ordklasserna (substantiv, adjektiv, verb, 	
--	---	--

	pronomen)	
Att producera texter		
M9, M10, M11, M12	<ul style="list-style-type: none"> - berätta om sina erfarenheter - bekanta sig och skriva olika slags texter - skriva olika slags texter - skillnader mellan talspråk och skriftspråk - rubrik, stor bokstav, skiljetecken, talstreck, sammansattaord - öva tiofingersystemet - alfabetiskordning - meningsbyggnad - tidsbegrepp i egna texter - tankekarta - beskrivande texter - huvudsats, bisats - rättstavning 	K1, K2, K4, K5, K6, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13, M14, M15	<ul style="list-style-type: none"> - att vårda sitt språk - bibliotekstjänster - att läsa modernlitteratur, klassiker och åldersenlig facklitteratur - att stöda eleven till aktivt läsande och skrivande - dela med sig av sina egna läserfarenheter - kulturtraditioner - planera och genomföra egna uppträdanden - bekanta sig med barnkultur - medie i vardagen 	K1, K2, K4, K5, K6, K7

Årskurs 5

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1, M2, M3, M4	<ul style="list-style-type: none"> - dela erfarenheter och åsikter - lyssna - att hitta det väsentliga i det stora informationsflödet - källkritik - forma sin egen uppfattning med hjälp av olika 	K1, K2, K3, K4, K7

	informationskällor att fungera i grupp	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - att fungera i grupp - drama (föredrag, debatt, teater, improvisationsövningar) - uttrycka sig på ett positivt sätt - delta i skolans kulturevenemang - samarbete med andra instanser - nätetikett 	
Att tolka texter		
M5, M6, M7, M8	<ul style="list-style-type: none"> - läsförståelse - åldersanpassad litteratur - utveckla ordförrådet - tolka texter - diskutera litteratur (huvudperson, innehåll osv.) - högläsning - tystläsning - biblioteksbesök - bokcirkel/presentationer/referat/recension - tidningar och internet - söka fakta från olika källor - källkritik - struktur: <ul style="list-style-type: none"> * homonymer * motsatsord * synonymer * ordspråk * finlandismer * ordklasserna (substantiv, adjektiv, verb, pronomen, räkneord) * satsdelar 	K1, K2, K4, K5
Att producera texter		
M9, M10, M11, M12	<ul style="list-style-type: none"> - utveckla kritiskt tänkande - bekanta sig och skriva olika slags texter - skriva olika slags texter - skillnader mellan talspråk och skriftspråk - rubrik, stor bokstav, skiljetecken, talstreck, sammansattaord - tiofingersystemet - meningsbyggnad - tidsbegrepp i egna texter - tankekarta - beskrivande texter - huvudsats, bisats - rättstavning - skrivregler - styckeindelning - processkrivning - att bearbeta sina egna texter - källhänvisningar 	K1, K2, K4, K5, K6, K7

Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13, M14, M15	<ul style="list-style-type: none"> - att vårda sitt språk - bibliotekstjänster - att läsa modernlitteratur, klassiker och åldersenlig facklitteratur - att stöda eleven till aktivt läsande och skrivande - dela med sig av sina egna läserfarenheter - kulturtraditioner - planera och genomföra egna uppträdanden - bekanta sig med barnkultur - medie i vardagen 	K1, K2, K4, K5, K6, K7

Årskurs 6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1, M2, M3, M4	<ul style="list-style-type: none"> - dela erfarenheter och åsikter - lyssna - att hitta det väsentliga i det stora informationsflödet - källkritik - forma sin egen uppfattning med hjälp av olika informationskällor - utveckla samarbetsförmågan - drama (föredrag, debatt, teater, improvisationsövningar) - uttrycka sig på ett positivt sätt - delta i skolans kulturevenemang - samarbete med andra instanser - nätetikett 	K1, K2, K3, K4, K7
Att tolka texter		
M5, M6, M7, M8	<ul style="list-style-type: none"> - läsförståelse - åldersanpassad litteratur - utveckla ordförrådet - tolka texter - diskutera litteratur (huvudperson, innehåll osv.) - högläsning - tystläsning - biblioteksbesök - bokcirkel/presentationer/referat/recension - tidningar och internet - söka fakta från olika källor - källkritik - struktur: * homonymer 	K1, K2, K4, K5

	<ul style="list-style-type: none"> * motsatsord * synonymer * ordspråk * finlandismer * ordklasserna (substantiv, adjektiv, verb, pronomen, räkneord, prepositioner) * satsdelar (subjekt, objekt, predikat) 	
Att producera texter		
M9, M10, M11, M12	<ul style="list-style-type: none"> - utveckla kritiskt tänkande - bekanta sig och skriva olika slags texter - skriva olika slags texter (t.ex. dikter, insändare) - skillnader mellan talspråk och skriftspråk - rubrik, stor bokstav, skiljetecken, talstreck, sammansattaord - tiofingerssystemet - meningsbyggnad - tidsbegrepp i egna texter - tankekarta - beskrivande texter - huvudsats, bisats - rättstavning, styckeindelning och skrivregler - processkrivning - att bearbeta sina egna texter - källhänvisningar 	K1, K2, K4, K5, K6, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13, M14, M15	<ul style="list-style-type: none"> - att vårda sitt språk - bibliotekstjänster - att läsa modernlitteratur, klassiker och åldersenlig facklitteratur - att stöda eleven till aktivt läsande och skrivande - dela med sig av sina egna läserfarenheter - kulturtraditioner - planera och genomföra egna uppträdanden - bekanta sig med barnkultur - medie i vardagen 	K1, K2, K4, K5, K6, K7

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
------------------------	----------	-------------------------------------	--

Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven att söka	I2	Färdighet i	Eleven använder olika

M7 handleda eleven att söka	I2	Färdighet i	Eleven använder olika medier
-----------------------------	----	-------------	------------------------------

information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet		informationssökning och källkritik	och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12	I3	Förmåga att	Eleven

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge	I3	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter
--	----	--	--

konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet			stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Mål för undervisningen i A-lärokurs i finska i årskurs 2-6

Årskurs 2

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M5, M7, M9, M11	Tema: - hälsningsfraser - föremål och färger - familjen - hus och hem - räkneord - mat - kläder - skolord - barnsånger	K1, K2, K3, K4, K5, K7

Årskurs 3

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M3, M5, M6, M7, M9, M11	Tema: - hälsnings- och artighetsfraser - föremål och färger - familjen - hus och hem - räkneord - skolord - telefonsamtal - leksaker, lek - kläder - årstider - intressen, hobbyn	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

- att handla
- klockan
- barnsånger

Struktur:

- genitiv sing.
- nominativ
- inessiv
- jak. presens
- nek. presens
- temaformer

Årskurs 4

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M11	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - familjen och hemmet - klockan och årtider - kompisar och vänskap - telefon, boka biljetter - mat - Finland - fritidsintressen - kultur - sjukdomar, första hjälp - Norden - veckodagar - matematik - grundtalen 1-1000 <p><i>Struktur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ablativ, allativ - Milloin? - Montako? - adessiv, inessiv - Objekt (ack. 1, partitiv) - imperativ - motsatser - synonymer - temaformer 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M11	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - månader, veckodagar - väder, väderstreck - musik - internet och datorer - djur - Europa - tidningar - film - litteratur <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - infinitiv - ordningstal (räkneord) 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

	<ul style="list-style-type: none"> - verbets tre temaformer - possessiv suffix - lokalkasus - pronomen 	
--	--	--

Årskurs 6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hälsa och sjukdom - fest - bokrecension - naturen - tidning <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nekande imperfekt - partitiv - translativ - essiv 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen i A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 2-6

Årskurs 2

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M3, M4, M7, M9	Tema: <ul style="list-style-type: none">- jag- familjen- hemmet- närmiljön- slakten- skolan- barnsånger	K1, K2, K4, K7

23

Årskurs 3

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M3, M4, M7, M9	Tema: <ul style="list-style-type: none">- familjen och släktingar- naturen- skolan, läroämnen- kompisar och vänskap- Finland- årstiderna- hobbyn- husdjur- kroppsdelar och kläder- trafiksäkerhet- återanvändning- veckodagar Struktur: <ul style="list-style-type: none">- långvokal- dubbelkonsonant- motsatser- synonymer- temaformer- verb, personböjning- samansattaord	K1, K2, K4, K7

Årskurs 4

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M3, M4, M5, M7, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none">- familj, hobbyn och hem- kläder- telefon- fritid- mat- naturen- Norden- månaderna- teater och film- IKT- resor <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none">- substantiv, namn- komparering av adjektiv- possessiv suffix- verb, presens och imperfekt- pronomen	K1, K2, K4, K6, K7

24

	<ul style="list-style-type: none">- huvudsats, bisats, konjunktioner- räkneord	
--	---	--

Årskurs 5

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none">- hobbyn, fritid- dialekter- talspråk och skriftspråk- Finland förr- Serier- Europa- kroppen och sjukdomar, sinnen- tidningar- litteratur- Kalevala- högtider <p>Struktur:</p>	K1, K2, K4, K6, K7

- räkneord
- verbets tidsformer, jak. och nek.
- Translativ
- essiv
- lokalkasus
- pronomen
- förkortningar

Årskurs 6

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vänskap - kärlek - internet och datorer - tidning - ordspråk - slang - naturen - Finland - litteratur - Kalevala - högtider <p><i>Struktur:</i></p>	K1, K2, K4, K6, K7
		25

- possessiv suffix
- sammansatta ord
- nekande imperfekt
- förkortningar
- partiklar
- passiv
- nomen
- översättning
- verb

14.4.3 Främmande språk

FRÄMMANDE SPRÅK ENGELSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första

I årskurs 3–6 ska alla elever ta undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K1, K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	K1, K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	K2, K3
Färdigheter för språkstudier		

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	K1, K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	K1, K4, K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	K2, K4, K5, K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	K4

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med

27

beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Engelska läroplan

Åk 4 Vi övar engelska i första hand muntligt. Vi övar oss att skriva enkla texter på engelska. Eleven tar en aktiv roll i språkinläringen och övar sig att uttrycka sig muntligt i olika situationer.

Mål	Innehåll	Kompetens
M1, M2, M3, M4, M5, M6	-hälsningsfraser -räkneord 0-100 -jag själv och min närmiljö (t.ex. kroppen, min familj, mat, färger, kläder etc) -bekanta sig med Storbritannien Struktur: - pronomen (pers. + poss.) - frågeord - enkelt presens - ental, flertal - prepositioner - tidsbegrepp (t.ex. veckodagar)	K1, K3, K4, K5

Åk 5

Muntlig framställning betonas fortfarande. Stärker producerande av egen text såväl muntligt som skriftligt. Man uppmuntrar eleven till att använda sina kunskaper så mångsidigt som möjligt.

Mål	Innehåll	Kompetens
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M10	-som ämnesshelhet engelskpråkiga länder samt deras kultur. Man jämför dem med elevens egna närmiljö. Struktur: -artiklar	K1, K2, K3, K4, K5

<ul style="list-style-type: none"> -komparation -ordningstal + datum -prepositioner -presens (påståenden, nekningsord, frågor) -pågående presens -grunderna i imperfekt -objektsform av pers.pron (grunderna) 	
--	--

Åk 6

Den tidigare inlärd språkkunskapen stärks såväl muntligt som skriftligt. Eleven får i mån av möjlighet bekanta sig med olika slags engelska texter utgående från sitt eget intresse.

Mål	Innehåll	Kompetens
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11	-jag och den övriga världen Struktur: -grunderna för imperfekt (forts.) -komparation (forts.) -pronomen -prepositioner -adverb	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av

lärmiljöer För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande

verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt, genom såväl själv- som kamratbedömning, och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hans närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det

kommunikationsspråk			
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta

sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser			och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern repetera eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäakter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.1
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.

beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal			Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
--	--	--	--

FRÄMMANDE SPRÅK, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk som utbildningsanordnaren bjuder ut i sitt språkprogram låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk med beaktande av att inläringen av nya skriftecken tidsmässigt påverkar undervisningen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att uppfatta målspråkets status och utbredning i världen	I1	K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K3
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i målspråket som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser samt att söka och utnyttja material på målspråket också utanför skolan	I2	K4
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		

M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också nonverbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om repetering eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan målspråket och andra bekanta språk. Att bekanta sig med språkets utbredningsområde.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver målspråket och var man kan använda det.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att träna olika kommunikationssituationer. Att lära sig känna igen målspråkets viktigaste fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

I LOJO

Årskurs 6

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M1, M2 Eleven får hjälp med att bilda sig en uppfattning om inbördes sambandet mellan alla språk hen kan och uppfatta målspråkets status och utbredning i	Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan målspråket och andra bekanta språk.	K1, K2, K4

<p>M3, M4 Handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär där det viktigaste är att budskapet förmedlas och att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper.</p>	<p>Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver målspråket och var man kan använda det. Eleven lär sig hur målspråket tar sig uttryck i olika vardagliga sammanhang.</p>	<p>K1, K5, K3</p>
<p>M5–9 Eleven handleds i att träna olika småskaliga, i synnerhet verbala kommunikationssituationer och vägleda eleven att kommunicera på ett artigt sätt. Eleven ges flera möjligheter att öva muntlig och skriftlig kommunikation. Eleven uppmuntras att använda olika, också nonverbala kommunikationsmetoder och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om repetering eller långsammare tempo. Eleven uppmuntras att tolka lämpligt tal och skriven text som är lämpliga för åldern.</p>	<p>Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Eleven bekantar sig med de viktigaste fonetiska tecknen som avviker från svenskans och övar uttala dem på ett naturligt sätt. Eleven övar olika kommunikationssituationer. Eleven övar konstruktioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personliga pronomen och genitiv - Verb i presens, infinitiv och hjälpverb - Nekande sats - Ordföljd i huvudsats - Frågeord och frågesats - Substantivens genus och pluralis - Adjektiv i utrum, neutrum och pluralis - Räkneord - De vanligaste prepositionerna 	<p>K4</p>

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mediet använda sina språkkunskaper. Gått om kommunikativa

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i främmande språk. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt, genom såväl själv- som kamratbedömning, och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i främmande språk

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan	11	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven kan beskriva till vilka språkfamiljer de språk hen kan eller studerar.
M2 hjälpa eleven att uppfatta målspråkets status och utbredning i världen	11	Kännedom om språkets status	Eleven vet var målspråket talas.
Färdigheter för språkstudier			
M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	12	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i målspråket tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i

utvärdera sina kunskaper			ett timmesgäende sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i målspråket som en viktig del av livslångt lärande och utökade	I2	Förmåga att fastställa målspråkets användningsområden och -möjligheter	Eleven kan nämna några av målspråkets användningsområden och -möjligheter.

språkresurser samt att söka och utnyttja material på målspråket också utanför skolan			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinemässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också nonverbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om repetering eller långsammare tempo	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinemässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.

lämpliga			
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

14.4.4 Matematik

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I **årskurserna 3–6** ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1–I5	K1, K3, K5
Arbetsfärdigheter		
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1–I5	K1, K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1–I5	K1, K3, K4, K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I5	K1, K2, K4, K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1–I5	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur	I1–I5	K1, K3

38

ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt		
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1–I5	K1, K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	K1, K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	K1, K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	K1, K3, K6
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	K4, K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	K1, K3, K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	K4, K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	K1, K4, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 3–6

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer: Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma

39

storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och -värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas

I3 Algebra: Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning: Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätkblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man förster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet vid

Eleverna övar sig att mäta och man mäter deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av räblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK

I ÅRSKURS 3–4

Årskurs 3	Årskurs 4
Betydelse, värderingar och attityder	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	<i>K3 Vardagskompetens</i>
<i>K5 Digital kompetens</i>	
M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende	

40

och utvecklingen av hans positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.	
Arbetsfärdigheter	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>
<i>K3 Vardagskompetens</i>	<i>K4 Multilitteracitet</i>
<i>K5 Digital kompetens</i>	
M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)	
M3 Handleda eleven att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)	
M4 Uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, verbalt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 2, 4, 5)	
M5 Handleda eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem. (K1, 4, 5)	
M6 Handleda eleven att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)	
Begreppsliga och ämnesspecifika mål	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>
<i>K3 Vardagskompetens</i>	<i>K4 Multilitteracitet</i>
<i>K5 Digital kompetens</i>	
<i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)	M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)
M8 Stödja och handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)	M8 Stödja och handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)

<p>M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)</p> <p>M9 Stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal. (K1, 4)</p> <p>M10 Handleda eleven att utnyttja och använda räkneoperationernas egenskaper i huvudräkning och i skriftliga uppgifter. (K1, 3, 6)</p> <p>M11 Handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp. (K4, 5)</p> <p>M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)</p> <p>M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)</p> <p>M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)</p>	<p>M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)</p> <p>M9 Stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)</p> <p>M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)</p> <p>M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)</p> <p>M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)</p> <p>M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)</p> <p>M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)</p>
--	--

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)
Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)
Arbetsfärdigheter (M2–6)
<p>Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel). • Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. • Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen.

- Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita.
- Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck).
- Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.
- De studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper.
- De prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller).
- Eleverna prövar enkel kalkylering.
- De lär sig uppfatta symmetri i omgivningen.
- De övar att använda skalor i olika sammanhang.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–14)

Årskurs 3

Årskurs 4

Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–9)

- talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämna tal)
- bilda tal enligt villkoren

- gruppvis räkning (underlag för multiplikation)
- bygga tal med hjälpmedel

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–9)

talen 0–1 000

talen 0–10 000

- förankring av positionssystemet
- kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden)
- tallinje
- omvandling av måttenheter

<ul style="list-style-type: none"> • decimaltal som en del av tiosystemet 	
	Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal.
Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)	
Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras.	
Resultatens rimlighet bedöms.	
Sambandet mellan addition och subtraktion förankras.	
Kommutativitet och associativitet övas.	
Avrundning med heltal introduceras.	Avrundning med heltal övas.
En flexibel användning av uppdelningar förankras.	En flexibel användning av uppdelningar förankras och följs upp.
Operatorprioritet övas (+, -, :, ·).	Operatorprioritet inklusive parentes övas.
Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)	
Principen för räkning med uppställning, lån och minnessiffra övas.	Additions- och subtraktionsalgoritmer övas.
Multiplikationstabell (M7, M10)	
Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9.	Multiplikationstabellerna 1–10 repeteras.
Multiplikationstabellerna 1–10 förankras (multiplicering och notation enligt teckning).	Multiplikationsalgoritmer övas. <ul style="list-style-type: none"> • Multiplikation med uppställning (ensiffrig multiplikator)
Division (M7, M10)	
Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel.	

Förståelsen av begreppet division förankras (bl.a. bråk och delbarhet).	Division enligt talenhet studeras.
Sambandet mellan multiplikation och division förankras.	
Bråk (M7, M10)	
Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.	
Eleverna lär sig begreppet bråk.	De lär sig addition och subtraktion med bråk.

De lär sig att teckna bråk och få en uppfattning om dess samband med division.	
Eleverna övar att jämföra bråk med modeller. De övar att dela hela tal.	
Decimaltal (M7, M10)	
Begreppet decimaltal introduceras.	Addition och subtraktion med decimaltal övas.
Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden. Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.	
Ekvation (T7, T10)	
De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och	
Geometri (M11)	
Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallelogram behandlas).	
De lär känna begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna övar begreppen cylinder och kon och lär känna deras egenskaper. Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. De övar koordinatsystemets första och andra kvadrant. Eleverna ritar enkla förstoringar och förminskningar.	
Begreppet för rektangelns ytor och omkrets introduceras.	Eleverna lär känna rektangelns ytor och omkrets.

Mätning (M12)	
Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.	

Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning.	
De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, m, km), massa (g, kg) och volym (dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a) som decimaltal och bekantar sig med notation.	De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, dm, m, km), massa (g, kg, t) och volym (cl, dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a).
Informationsbehandling och statistik (M13)	

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas.
Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.

Eleverna läser och ställer upp stapeldiagram.	De läser cirkeldiagram. De undersöker sannolikhet (om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker). Eleverna undersöker multiplikationsprincipen (undersöker antalet olika alternativ).
---	--

De övar att söka fram det största och minsta värdet i ett statistiskt material.

Programmering (M14)

Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.
De undersöker enkla grafiska programmeringsmiljöer (t.ex. ge instruktioner för en figur med hjälp av grafiska kommandokomponenter).

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK

I ÅRSKURS 5–6

Årskurs 5	Årskurs 6
Betydelse, värderingar och attityder	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens</i>	
M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende och utvecklingen av hans positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.	
Arbetsfärdigheter	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig Vardagskompetens</i>	<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</i>
<i>K3</i>	
M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)	
M3 Handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)	

M4 Sporra eleven att presentera sina observationer och lösningar för andra med hjälp av konkreta hjälpmedel, ritningar, verbalt och skriftligt samt även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 4, 5)

M5 Stödja eleven att använda olika strategier för att lösa problem. (K1, 4, 5)

M6 Handleda eleven att utveckla och stärka förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

*K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3
Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens
K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)

M8 Stödja och handleda eleven att utvidga förståelsen av tiosystemet och tillämpa det. (K1, 4)

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)

M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)

M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)

M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)

Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)

Arbetsfärdigheter (M2–M6)

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.

- De utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.

- Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen.
- Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita.
- Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck).
- Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.
- De studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper.
- De prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller).
- Eleverna prövar enkel kalkylering.
- De lär sig uppfatta symmetri i omgivningen.
- De övar att använda skalor i olika sammanhang.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–M14)

Årskurs 5

Årskurs 6

Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–M9)

- talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämbna tal)
- bilda tal enligt villkoren
- gruppvis räkning (underlag för multiplikation)
- bygga tal med hjälpmedel

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–M9)

talen 0-100 000

talen 0–1 000 000

- förankring av positionssystemet
- kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden)
- tallinje
- omvandling av måttenheter
- decimaltal som en del av tiosystemet
- begreppet negativt tal förstärks

Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)

- Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras.
- Resultatens rimlighet bedöms.
- Sambandet mellan addition och subtraktion förankras.
- Kommutativitet och associativitet övas.
- Avrundning med heltal övas.
- Kunskapen om operatorprioriteten förankras (samband till vardagssituationer).

Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)

Kunskapen om additions- och subtraktionsalgoritmer förankras.

Multiplikationstabell (M7, M10)

Multiplikation med uppställning (tvåsiffrig multiplikator) studeras.
Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den.

Division (M7, M10)

Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel.
Division enligt talenhet studeras.

Bråk (M7, M10)

Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.

Eleverna lär sig att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal.
Förkortning och förlängning studeras.

Kunskapen att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal förankras.
Begreppet rationella tal introduceras.

Kunskapen att jämföra bråk förankras.

Decimaltal (M7, M10)

Eleverna lär sig att multiplicera och dividera decimaltal med naturliga tal.

Räkneoperationer med decimaltal repeteras.

Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden.
Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.

Procenträkning (M7, M10)

Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent.

De utvecklar en förståelse för procenttal och -värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer.

Ekvation (T7, T10)

<p>Eleverna lär sig identifiera ekvationer. Ekvationen verbaliseras.</p>	<p>Eleverna övar att lösa ekvationer genom slutledning och prövning.</p>
<p>Geometri (M11)</p>	
<p>Eleverna bygger, ritat, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallelogram behandlas). Begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel förankras. Elevernas förmåga att rita, mäta och klassificera vinklar förankras. Polygoner klassificeras. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar med hjälp av konkreta hjälpmedel. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje och en punkt. Koordinatsystemets första och andra kvadrant förankras. Koordinatsystemets tredje och fjärde kvadrant introduceras. Eleverna räknar enkla förstoringar och förminskningar.</p>	
<p>Eleverna lär känna fyrhörningars ytor och omkretsar.</p>	<p>De räknar fyrhörningars ytor och omkretsar. De räknar volymen i rätblock.</p>

<p>Mätning (M12)</p>	
<p>Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning. Enhetsomvandlingar repeteras. Övar räkning med tidsenheter.</p>	
<p>Informationsbehandling och statistik (M13)</p>	
<p>Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.</p>	
<p>Eleverna läser och ställer upp linjediagram. Eleverna övar att dra slutsatser om sannolikheter</p>	<p>Användningen och upprättande av tabeller och diagram förankras,</p>

i vardagssituationer. Begreppet medeltal introduceras.	Kunskap om tidigare inlärd nyckeltal förankras och typvärdet undersöks.
Programmering (M14)	
<p>Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.</p> <p>De undersöker programmeringsspråkets mekanismer närmare (t.ex. Iterationssats och villkorssats).</p> <p>Om möjligt undersöker eleverna programmering av robotserier.</p>	

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1–I5		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1–I5	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1–I5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 sporra eleven att presentera sina observationer och lösningar för andra med hjälp av konkreta hjälpmedel, ritningar, verbalt och skriftligt samt även med hjälp av digitala verktyg	I1–I5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av problemlösningsfärdigheter	I1–I5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

förmågan att lösa problem			
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur	I1–I5	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultatets rimlighet.

ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt			
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1–I5	Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig	I4	Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer.

enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet			Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om	I5	Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

sannolikhet			
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

14.4.5 Omgivningslära

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund^[1] och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker sin egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olik ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är

det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I **årskurserna 3–6** kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomenen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten

funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för undervisningen i omgivningslära i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	K1, K7
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1–I6	K3, K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter		
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	K1, K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1–I6	K1, K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra	I1–I6	K1, K2, K5

slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt		
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	K2, K3, K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att	I1–I6	K2, K3

54

identifiera, uttrycka och reglera sina känslor		
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1–I6	K5, K4
Kunskap och förståelse		
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1–I6	K1, K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	K2, K4, K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3–I6	
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	K5

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Jag som människa: Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar

55

den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld: Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen: Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser berättar de om sig med berömd kraft. Eleverna identifierar organismen och olika livsmiljöer

bekantar de sig med begreppet kräft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp: Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid: Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

I LOJO

OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 3–4

Betydelse, värderingar och attityder	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	<i>K3 Vardagskompetens</i>
<i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)	M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)	M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)
Undersöknings- och arbetsfärdigheter	

<p>M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)</p> <p>M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)</p> <p>M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)</p> <p>M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)</p> <p>M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även</p>	<p>M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)</p> <p>M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)</p> <p>M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)</p> <p>M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)</p> <p>M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även</p>
---	---

<p>skyddar hen själv (K3)</p> <p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)</p> <p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)</p> <p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)</p>	<p>skyddar hen själv (K3)</p> <p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)</p> <p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)</p> <p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)</p>
--	--

Kunskap och förståelse

<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av</p>	<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p>
--	---

58

<p>principen om energins bevarande</p> <p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p> <p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)</p>	<p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p> <p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)</p>
---	--

Årskurs 3	Årskurs 4
Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19	
<ul style="list-style-type: none"> ● familjen ● vänner ● känslor ● hälsosamma levnadsvanor, egen hälsa och hygien 	<ul style="list-style-type: none"> ● identifiering och egenvård av de vanligaste sjukdomarna ● fysiska och psykiska förändringar i puberteten ● känsloregistret, känslouttryck, känslohantering ● värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden ● hälsosamma levnadsvanor och mentalt välbefinnande
Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19	
<ul style="list-style-type: none"> ● kännetecknen för mobbning och våld – söka hjälp ● tillåtliga och otillåtliga aktiviteter ● riskfaktorer i närmiljön ● som cyklist i trafiken ● trafikmärken ● principer för hur enkla apparater fungerar t.ex. våg ● samarbete t.ex. öva grupparbete 	<ul style="list-style-type: none"> ● fortsatt underökning av apparater och konstruktioner ● grundläggande färdigheter i första hjälpen övas ● iakttagande av säkerhetsaspekter i det vardagliga livet ● fysisk och psykisk integritet ● trafikbeteende ● kännetecknen för mobbning och våld – söka hjälp t.ex. KiVa Skola, Lions Quest ● samarbete
På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19	

<ul style="list-style-type: none"> ● Finlands geografi med beaktande av lokala kulturobjekt t.ex. gruvan i Tytyri, Elias Lönnroths födelsehem ● Finland och världsdelarna på jordgloben ● väderstrecken ● introduktion av naturförhållanden i hembygden och landskapet t.ex. fiskbassängerna i Porla, Torhola grotta 	<ul style="list-style-type: none"> ● Norden och Baltikum t.ex. deras geografi och kultur ● användning av kartor ● olika källor vid informationsinsamling
--	---

Att undersöka omgivningen M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • de vanligaste växt-, svamp och djurarterna i närmiljön • klassificering av växter, djur och svampar • odlingsprojekt "från frö till växt" • hur processen som undersöks framskrider i praktiken: inledande situation-förändring-slutlig situation-rapportering • skillnaden mellan naturmiljön och den byggda miljön och förändringarna som sker i dessa • observationer i olika livsmiljöer t.ex. fåglar, fjärilar, växter, däggdjur 	<ul style="list-style-type: none"> • undersökningen, observationen och klassificeringen av organismer fortsätter • livsmiljöer: vatten och träsk t.ex. undersökning av badvattnet • undersökning av jordmånen och berggrunden • undersökning av vädret • undersökning av hur apparater och olika konstruktioner fungerar • friktion och hävkraft
Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • matproduktion • undersökning av vanliga ämnen och föremål samt rapportering om dessa 	<ul style="list-style-type: none"> • ljud- och ljusfenomen • elektricitet • vattnets kretslopp
Att bygga en hållbar framtid M1–19	
<ul style="list-style-type: none"> • skydda naturen i sitt eget liv • återvinning • konsekvensen av ens val (jag-familjen-närmiljön) 	<ul style="list-style-type: none"> • livsstil som skyddar och skonar naturen t.ex. produkters livslängd • konsekvensen av ens val för t.ex. skolan och närmiljön • mänsklig verksamhet i närmiljön och dess konsekvenser för miljön t.ex. Motorväg, pappersfabrik, gruva • avfallshanteringen i hemorten t.ex. Munka avfallsstation, Lojo återvinningscentral

OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 5–6

Betydelse, värderingar och attityder	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	<i>K3 Vardagskompetens</i>
<i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i	M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära

omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert,

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert,

ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra

ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra

sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

Kunskap och förståelse	
<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och</p>	<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen</p>

förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19	
<ul style="list-style-type: none"> ● åldrande och mognande från födsel till döden ● principen om livslångt lärande ● viktiga system i organismen: skelettet, musklerna, blodcirkulationen, reproduktion osv. ● näring, olika näringsämnen t.ex. fibrer, protein, fetter... ● hälsosamma levnadsvanor t.ex. näring, vila, motion och människorelationer 	<ul style="list-style-type: none"> ● psykiska och fysiska förändringar i puberteten t.ex. sexualitet ● värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden ● mentala färdigheter t.ex. känsleregistret, känslouttryck, känslohantering
Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19	
<ul style="list-style-type: none"> ● elsäkerhet ● säkerhet i trafiken ● förebyggande av olyckor ● brandsäkerhet ● förgiftningar t.ex. alkohol och tobak ● samarbete t.ex. gemensamma projekt i klassen 	<ul style="list-style-type: none"> ● jämlikhet ur olika perspektiv ● ansvar för egna handlingar ● beaktande av andra ● ämnen och produkter som ingår i livsmiljön ● trygg användning ● rusmedelsfostran ● samarbete

På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19

● längd- och breddgrader● världsdelar (Europa och Afrika)● världshaven● polerna● användning och tolkning av kartböcker● kartmärken● skalor● Europas karta● klimat- och växtlighetszoner samt faunan● Kulturerna i de europeiska länderna	● världens klimat- och växtlighetszoner samt fauna● människans anpassning till olika förhållanden● världsdelar (Asien och Oceanien)● världens kulturer● förståelse av globaliseringen – naturen och människan – olika former av växelverkan

Att undersöka omgivningen M1–18

● identifiering av växter● olika sätt att göra växtsamlingar t.ex. genom fotografering● fotosyntesen● undersökning av djur i närmiljön● skogstyper● våtmarker● kulturlandskap● allemansrätten● planering och genomförande av undersökningar i praktiken	● olika sätt att göra växtsamlingar● klassificering av levande organismer● planering och genomförande av praktiska undersökningar och● rapportering enligt ålder och förutsättningar● undersökning av naturliga vatten och vattenrening

Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18

● produktion av värme, ljus och rörelse med hjälp av elektricitet● el- och värmeproduktionsmetoder t.ex. vatten-, vind- och kärnkraft, biobränslen (torv, trä, oljeväxter)● Jordens dragningskraft och friktion samt rörelse- och balansfenomen som	● luftens sammansättning och atmosfären● vattnets egenskaper och dess betydelse som lösningsmedel● Klassificering av ämnen som fås ur marken samt separationsmetoder

<p>orsakas av energi t.ex. rörelsen hos fåglar och flygplan</p> <ul style="list-style-type: none"> ● energins bevarande ● Jordens naturresurser ● Cellernas uppbyggnad ● kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning ● växternas fortplantning ● näringskedjor ● primärproduktionen inom jord- och skogsbruk (näring, djur, skog) ● Jordens och månens rörelser och fenomen som dessa orsakar t.ex. årstiderna, dygnet, tidvatten, mån- och solförmörkelser ● solsystemets uppbyggnad och stjärnhimmeln 	<ul style="list-style-type: none"> ● kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning
<p>Att bygga en hållbar framtid M1–19</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● återvinning ● konsekvenserna av ens val (djur och naturen) ● växelverkan mellan människan och naturen t.ex. klimatförändringen ● bevarandet av världens kulturarv och ● förståelsen av dess vikt 	<ul style="list-style-type: none"> ● hållbar utveckling ● växelverkan mellan människan och naturen t.ex. koldioxidavtrycket ● ämnen och produkter som ingår i livsmiljön ● ursprung, användning och återvinning ● konsekvenserna av ens val t.ex. i ens eget samhälle och på global nivå ● klimatförändringen

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika

sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i omgivningslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i	Kunskapskrav för goda
------------------------	----------	---------------------------	-----------------------

Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1–I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
M5 hjälpa eleven att planera	I1–I6	Undersökningsfärdigheter:	Eleven kan agera

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller
--	-------	---	---

undersöknings- och mätredskap			tillsammans med andra.
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärares olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar.

			Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att	I1–I6	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur

delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor		känslor	man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1–I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och	I1–I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda

förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen			abstrakta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3–I6	Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i	I2, I4–I6	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen

vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande		beskriva och förklara fysikaliska fenomen	och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens

70

			bevarande.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

[1] Statsrådet förordning (422/2012) 3 §

14.4.6 Religion

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och

livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning.

Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	K1, K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I2	K2, K3, K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I3, I6	K4, K5, K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I3	K1, K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I3	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa	I1, I3	K2, K5, K6

Själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1, I3, I6	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	K1, K3, K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1, I3, I6	K1, K4, K6, K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 3–6

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll beaktas

72

lokala möjligheter. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet ska fokusera på religiösa källor, heliga skrifter och personer samt musik, symboler, heliga platser och byggnader. Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

I2 Religionernas värld: Innehållet ska omfatta kristendomen, andra religioner och irreligiositet i den finländska kulturen och vardagen. Man bekantar sig särskilt med religiösa samfund i skolans närhet och med deras heliga platser. I undervisningen granskas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Finland och Europa och situationen i dag. Innehållet väljs så att eleven får en helhetsbild av Europas religiösa rötter, i synnerhet det grundläggande innehållet i judendomen, kristendomen och islam och deras betydelse. Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

I3 Ett gott liv: Centrala innehåll är människovärdet, att respektera livet och att värna om naturen. Undervisningen fokuserar på att eleven begrundar sina egna val och handlingar och vilka värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktigt innehåll är livskompetens, självkänedom och välbefinnande för kropp och själ. Innehållet ska ge eleven insikt i religionens centrala etiska normer och de etiska uppfattningar som är gemensamma för olika religioner och livsåskådningar. FN:s konvention om barnets rättigheter behandlas. Innehållet ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter.

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I RELIGION I

ÅRSKURS 3–4

Årskurs 3	Årskurs 4
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
<p>M1 vägleda eleven att få insikt i centrala lärorna i religionen i fråga (K1)</p> <p>M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga (K1, 2)</p> <p>M3 hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera</p>	<p>M1 vägleda eleven att få insikt i centrala berättelser i religionen i fråga (K1)</p> <p>M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder inom religionen i fråga (K1, 2)</p> <p>M3 hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam (K2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och</p>

<p>lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga (K7)</p> <p>M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>	<p>situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och samt få insikt i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)</p> <p>M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>
---	---

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M10)	
<p>Eleverna får insikt i den lutherska läran, sakramenten, bönerna, gudstjänsten och församlingens verksamhet. <i>Till exempel i samarbete med SRK.</i></p> <p>I undervisningen ges eleverna djupare insikt i de kristna ritualerna under livscykeln (<i>dop, konfirmation, vigsel, begravning</i>) samt de olika sederna som anknyter till dessa.</p> <p>Eleverna ges en djupare insikt i kyrkan som en religiös byggnad, kyrkoarkitekturen och dess symbolik. <i>Besök i kyrkan.</i></p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik. <i>Till exempel i samarbete med SRK:s kantor.</i></p>	<p>Eleverna ges djupare insikt i Jesus liv, läror och betydelse inom den kristna tron. <i>Till exempel Den förlorade sonen, Den barmhärtige samariten, Liknelsen om sådden, Den gode herden, underverken i samband med behandlingen av Jesus liv.</i></p> <p>Eleverna ges djupare insikt i kyrkoåret. Kyrkoårets struktur och de viktigaste högtiderna.</p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik.</p>
Religionernas värld (M3–11)	
<p>I undervisningen undersöker eleverna vad helighet betyder i religionen, den egna heligheten och andras helighet. <i>(Eleverna lär känna de världsåskådningar som förekommer i skolan, t.ex. besökare). Respekt för andra kan behandlas exempelvis med hjälp av medier och internet.</i></p>	<p>Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med de profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, den kristna tron och islam samt Jesus ställning i dessa religioner.</p> <p>Viktiga föremål för undersökningen är religiösa och kristna samfund i skolans närområde. (12)</p> <p><i>Till exempel i Lojo: ortodoxa församlingen, Kansan raamattuseura (Vivamo),</i></p>

74

	<i>adventistförsamlingen, pingstförsamlingen, frikyrkan, baptistkyrkan.</i>
Ett gott liv (M4, M6–12)	
<p>I undervisningen undersöker eleverna de viktigaste etiska principerna i kristendomen: den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet och de tio budorden.</p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (12)</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p>	<p>I undervisningen behandlas livsfrågor, känslor och värden som är viktiga för eleverna. <i>Från Gamla och Nya testamenten kan man välja exempelvis följande berättelser: Skapelseberättelsen, Josef, Noaks ark, David och Goljat, Kain och Abel</i> Berättelser om Jesus helbräddagörelser, Den barmhärtige samariten, Den förlorade sonen, Ånkans gåva</p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (12)</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p>

MÅL I ÅRSKURS 5-6

Årskurs 5	Årskurs 6
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
<p>M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser (K1)</p> <p>M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M5 handleda eleven att utforska Finlands religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag (K1, 2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv (K2)</p>	<p>M1 vägleda eleven att fördjupa sig i centrala läroerna i religionen i fråga (K1)</p> <p>M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka, bedöma och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M5 handleda eleven att få djupare insikt i religionerna i Europa</p> <p>M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa (K2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)</p> <p>M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt</p>

<p>M10 vägleda eleven att reflektera kring sina val och de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv</p>	<p>och kollektivt perspektiv (K2)</p> <p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och</p>
---	---

stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

INNEHÅLL

5. Årskurs 5	6. Årskurs 6
Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M11)	
<p>Eleverna undersöker Bibeln som bok och dess olika stilarter, <i>vilka är till exempel myter, lagar, aforismer, dikter och sånger, noveller, kungörelser, profetior och brev. Myter är till exempel de bibliska skapelseberättelserna (skapelsen, syndafallet, syndafloeden). Aforismer är till exempel ordspråk.</i></p> <p>Eleverna bekantar sig med de viktigaste bibliska berättelsernas inverkan på konsten, vetenskapen och kulturen samt undersöker hur den kristna tron återspeglas i populärkulturen (<i>serier, filmer, sångtexter osv.</i>) <i>Till exempel Jesu korsfästelse.</i></p>	<p>Eleverna lär känna Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religiösa reformatorer. Läror, sakrament. <i>Till exempel var personerna sin tids samhällspåverkare och förnyare -> denna aspekt kan även behandlas i större omfattning via religiös och samhällsrelig påverkan.</i></p> <p>Eleverna reflekterar kring påvens och den tidiga kristendomens betydelse för utvecklingen av den kristna tron till en världsreligion. <i>Det lönar sig att utnyttja Bibeln; Paulus brev, Apostlagärningarna (församlingens uppkomst och utveckling).</i></p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik.</p>
Religionernas värld (M3–11)	
<p>Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Finland och dess bakgrund samt irreligiositet.</p> <p><i>Man kan fokusera på religiösa samfund i närområdet, till exempel besök och besökare. Om irreligiositet till exempel webbplatsen Pro-ceremonier.</i></p>	<p>Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Europa och dess bakgrund samt irreligiositet.</p> <p>Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med ekumenik (<i>de kristna kyrkornas samarbete</i>) och religionsdialog (dialog mellan olika religioner) samt undersöker religionerna med aktuella exempel från medierna och populärkulturen.</p>
Ett gott liv (M4, M6–12)	
<p>Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen (<i>berättelser ur GT och NT</i>). <i>Det lönar sig att utnyttja material från FN:s och Unicefs webbsidor. Till exempel GT:</i></p>	<p>Eleverna reflekterar kring etiken i den gyllene regeln inom kristendomen och olika religioner. Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ.</p>

Skapelseberättelsen NT: *Jesus och barnen, Jesus och den samariska kvinnan, Marta och Maria*

Eleverna reflekterar kring sina val och de värden som påverkar deras agerande samt globalt ansvar. (*Berättelser ur GT och NT*) *Se exempel i föregående stycke.*

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens

Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Fenomenen granskas med hjälp av berättelser, drama, erfarenheter, aktiviteter och gemensamt lärande. Det viktigaste är att med hjälp av begrepp beskriva de fenomen eleverna ska lära sig. I religionsundervisningen används informationstekniska program som främjar inläringen av innehållet så att elevernas egen aktivitet och samarbete betonas. I undervisningen betonas stressfri atmosfär och diskussion. I undervisningen kan man om möjligt utnyttja besök och besökare. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att avspegla mångfalden av de religioner och världsåskådningar som förekommer i skolan på ett respektfullt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Vid genomförande av lärokurserna ska lösningarna gällande verksamheten och undervisningen ta i beaktande elevernas olika bakgrund när det gäller religion och världsåskådning. Förståelsen av de centrala begreppen stöds. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

I religionsundervisningen ska bedömningen av lärandet vara vägledande och sporrande. Genom respons strävar man efter att sporra eleven att utforska religionernas gemensamma källor och drag samt göra egna tolkningar. I bedömningen beaktas de mångsidiga skriftliga och verbala produktionssätten samt kompetens som uppvisas genom annat arbete och andra uttryckssätt. En viktig del att förmågan att via dessa uttrycka sig själv och sina tankar. Istället för att komma ihåg i detalj fäster man i bedömningen uppmärksamhet vid särskilt tillämpning av informationen samt utveckling av tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i religion

Mål:	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att	11	Hantering av information om	Eleven kan nämna källor och

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Hantering av information om religion, multilitteracitet i religion	Eleven kan namna källor och texter till religionen som studeras samt beskriva deras centrala innehåll.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Hantering av information om religion, multilitteracitet i religion	Eleven kan berätta med hjälp av exempel om de centrala ritualerna, sederna och heliga platserna i religionen som studeras samt beskriva deras betydelse.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I3	Analys av religionens språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och dess liknelser.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I3, I6	Färdigheten att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information från flera källor. Eleven övar att bedöma informationens tillförlitlighet och objektivitet.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I2	Information om religion och kultur	Eleven kan identifiera betydelsen av religionerna i samhällsutvecklingen, kulturen och medierna och kan ge exempel på detta. Hen kan beskriva religionens rötter i Finland och Europa i huvuddrag.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2, I3	Information om religion och kultur	Eleven kan beskriva judendomen, kristendomen och islam i huvuddrag samt deras inbördes förhållande.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1, I3, I6	Multilitteracitet i religion	Eleven vet hur man agerar och strävar efter att agera på ett sakligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och platser.
M8 handleda eleven i att	I2, I3	Information om etik	Eleven kan identifiera och känner

utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner			namnen på de etiska principerna i religionen som studeras samt de etiska principer som är gemensamma för religionerna och världsåskådningarna.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	Människorättsetik	Eleven känner till det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	Etisk reflektion	Eleven kan ge vardagliga exempel på skapandet av en hållbar framtid. Hen kan tillämpa de etiska principerna i religionen som studeras i sin egen reflektion.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1, I2, I3	Tanke- och kommunikationsfärdigheter	Eleven deltar i den gemensamma diskussionen, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

[Ortodox tro](#)

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran</p>	<p>Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6:</p> <p>Eleven kan nämna källor och texter till religionen som studeras samt beskriva deras centrala innehåll.</p> <p>Föremål för bedömningen i läroämnet:</p> <p>Hantering av information om religion, multilitteracitet i</p>
--	--

		religion	
Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
Eleven utforskar Bibeln och de heliga berättelserna samt undervisningen i dem ur ett ortodox perspektiv.	Eleven utforskar evangelierna och Bibeln som kyrkans bok och en källa till tron samt andra heliga skrifter.	Eleven utforskar betydelsen av den tidiga kristendomen för utvecklingen av kristendomen till en världsreligion.	Eleven känner till Bibelns grundläggande uppbyggnad och förstår dess betydelse som källa till läran samt känner till kyrkofädernas läror och bildandet av den kristna läran.
-Bibeln som en helig bok -Bibelns två delar: Gamla testamentet och Nya testamentet -Guds förbund med människan i Gamla testamentet: patriarker och i Nya testamentet: Kristus -Jesu läror och under påsken	-Kristus liv och lära i evangelierna -Kristus: människa och Gud -Julen och Teofani -Påsken och påskgudstjänster -Elevens skyddshelgon och dennes biografi -Den egna församlingens helgon och berättelser om dem	-Apostlarna, Apostlagärningarna och apostlabreven, aposteln Paulus -Kyrkans uppkomst och livet i den första kyrkan -Martyrer -Helgon -Kristi himmelfärdsdag och pingst -påsken -Församlingen och kyrkan -Kristenhet	-Användning av Bibeln vid gudstjänster i huvuddrag -Kyrkofäderna och den kristna läran -trosbekännelse -Bibeln som kyrkans bok, källa till tro -Den heliga treenigheten i Bibeln -Gudsmoder -änglarna -påsken
Innehåll som anknyter till målet		I1	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K1	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		I undervisningen utnyttjas berättelser, drama och erfarenheter. På lektionerna följer man kyrkoårets gång.	

Mål för undervisningen: M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan berätta med hjälp av exempel om de centrala ritualerna, sederna och heliga platserna i religionen som studeras samt beskriva deras betydelse. Föremål för bedömningen i läroämnet: Hantering av information om religion, multilitteracitet i religion
---	--

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
<p>Eleven bekantar sig med kyrkans gudstjänsttradition och vissa mysterier samt centrala böner. Eleven bekantar sig med kyrkan som en religiös byggnad.</p> <p>Eleven bekantar sig med kyrkans centrala högtider.</p>	<p>Eleven bekantar sig med kyrkans mysterier samt kyrkan som gudstjänstplats, kyrkoarkitekturen och dess symbolik.</p> <p>Eleven bekantar sig med kyrkans centrala högtider.</p>	<p>Eleven utforskar det liturgiska livets huvuddrag samt kyrkomusiken och ikonkonsten.</p> <p>Eleven utforskar kyrkans högtider.</p>	<p>Eleven kan det liturgiska livets huvuddrag samt kan berätta om mysterierna. Eleven bekantar sig med klostret som en helig plats och känner till dess betydelse.</p> <p>Eleven utforskar kyrkans centrala högtider.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ortodox gudstjänst för elever - inledande bön och fastebön - liturgi - nattvardens mysterium - de vanligaste psalmerna - kyrkobyggnaden - hemvälsignelse, tacksägelsestunder, panihida - helgelse: alternering mellan högtid och vardag, kyrkoåret 	<ul style="list-style-type: none"> - ortodox gudstjänst för elever - olika helgedomar och kyrkobyggnader - föremål i kyrkan - relik - besök i helgedom - mysterierna i huvuddrag - ånger, biktfader och andlig vägledning - fasta - helgelse: alternering mellan högtid och vardag, kyrkoåret 	<ul style="list-style-type: none"> - ortodox gudstjänst för elever - trosbekännelse som en del av liturgin - kyrkomusiken och ikonkonsten som källor till den ortodoxa tron samt som bevarare och upplivare av den - nattvardspsalmer - helgelse: alternering mellan högtid och vardag, kyrkoåret - stora högtider: Högtider i anknytning till Kristus och Gudsmoder - kyrkohögtider och helgon och deras minnesdagar, i synnerhet helgon i närområdet och minnet av dem 	<ul style="list-style-type: none"> - ortodox gudstjänst för elever - mysterierna i elevens eget liv - församlingens aktörer och verksamhet - kyrkan: eukaristin - Finlands ortodoxa kyrka - Konstantinopels patriarkat - kloster som bevarare av tron och hjärtat i missionsarbetet - Karelens upplysare - missionsarbete - diakoniarbete - helgelse, kyrkoåret och fasteperioder - påskförberedelser och påskfirande - liturgi under fastan - bön till Jesus, bön före nattvarden
Innehåll som anknyter till målet		I1	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K1, K2	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		Eleverna utforskar den ortodoxa gudstjänsttraditionen genom att delta i gudstjänster för elever. De lär sig mera om	

	kyrkans verksamhet och helgedomar genom besök och med hjälp av gäster. Studierna är konkreta och gemensamma och eleverna söker information genom att använda olika källor. På lektionerna följer man kyrkoårets gång.
--	---

Mål för undervisningen: M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan ge exempel på religiöst språk och dess liknelser. Föremål för bedömningen i läroämnet: Analys av religionens språk och symboler
---	--

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
Eleven reflekterar kring liknelserna i de bibliska berättelserna samt de vanligaste ortodoxa sedernas ordlösa budskap.	Eleven identifierar kyrkobyggnadens och gudstjänstens symbolik.	Eleven identifierar och förstår den ortodoxa ikonkonsten, bönetraditionen samt psalmernas särdrag och liknelser.	Eleven identifierar särdragen i det ortodoxa religiösa språket och ser likheterna och skillnaderna i de övriga kristna traditionerna samt i judendomen och islam.
- GT: profetior och liknelser om Kristus och Jungfru Maria - NT: liknelser i Jesus lära - betydelsen av seder: t.ex. korstecknet, bugning, halskors	- kyrkobyggnaden: förrummet, kyrksalen och altaret och deras symbolik - ikonostasen - symboliken i gudstjänsten: t.ex. rökelse, ljus, processioner	- att läsa och tolka de stora högtidernas ikoner - undersökning av ikoner över de vanligaste helgonen, t.ex. ikoner över profeter, martyrer, apostlar - att förstå de stora högtidernas troparion - att förstå de viktigaste bönerna	- dygnets gudstjänster och deras innehåll som ett uttryck för Guds skapelse - den ortodoxa bönetraditionen och den västerländska kyrkans tradition - den ortodoxa bönetraditionen jämfört med den judiska och islamska traditionen - helgonbeskrivning i den ortodoxa och katolska traditionen samt islams förhållande till helgonbeskrivning - den ortodoxa kyrkan, katolska kyrkan och lutherska kyrkan som helgedom - synagogan och moskén som helgedom

Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K2, K3, K4
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	Eleverna bekantar sig med kyrkobyggnaderna och deras föremål på ett konkret sätt. Om det inte är möjligt att besöka olika helgedomar, kan man besöka dem virtuellt samt genom guidning av sakkunniga gäster. Eleverna studerar om möjligt tillsammans med andra livsåskådningsgrupper.

Mål för undervisningen: M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan söka information från flera källor. Eleven övar att bedöma informationens tillförlitlighet och objektivitet. Föremål för bedömningen i läroämnet: Färdigheten att lära sig i religionsundervisningen
---	---

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
Eleven övar att använda Bibeln, förmågan att läsa och tolka bilder med hjälp av ikoner samt övar att söka information i olika källor.	Eleven lär sig att söka information om bland annat religiösa samfund i närområdet genom att använda olika källor.	Eleven övar att förmågan att läsa och tolka bilder i kyrkokonsten och tolka psalmer. Eleven söker information i olika källor och reflekterar inledningsvis över informationens tillförlitlighet. Eleven kan använda Bibeln.	Eleven övar att identifiera och bedöma nyheter om religion och bekantar sig med aktuella ämnen om religion i medierna. Eleven söker information om religion och livsåskådning och bedömer dess tillförlitlighet.
- grunder för användning av Bibeln - ikontolkning - att söka information tillsammans med läraren och andra elever - källhänvisning	- grunder för användning av Bibeln - att söka information tillsammans med andra elever - att reflektera kring informationens tillförlitlighet	- att använda Bibeln till exempel som källa - att söka information i flera källor och bedömning av dess tillförlitlighet och användbarhet - att söka information om ikoner och psalmer - omsorgsfull	- att söka information i flera källor och bedömning av dess tillförlitlighet och användbarhet - ganska storskaliga projekt på egen hand eller tillsammans - omsorgsfull källhänvisning - självbedömning och

preliminärt	- källhänvisning	källhänvisning	kamratbedömning av projekt
- småskaliga projekt på egen hand eller tillsammans	- småskaliga projekt på egen hand eller tillsammans	- projekt på egen hand eller tillsammans	- aktuella ämnen om religion i medierna och att reflektera över deras tillförlitlighet och objektivitet
- aktuella ämnen om	- aktuella ämnen om	- kamratbedömning av projekt	

religion i medierna enligt elevernas intresse	religion i medierna enligt elevernas intresse	- aktuella ämnen om religion i medierna	
Innehåll som anknyter till målet		I1, I3, I6	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K4, K5, K6	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga samt förmåga att producera information tillsammans.	

Mål för undervisningen: M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag		Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan identifiera betydelsen av religionerna i samhällsutvecklingen, kulturen och medierna och kan ge exempel på detta. Hen kan beskriva religionens rötter i Finland och Europa i huvuddrag. Föremål för bedömningen i läroämnet: Information om religion och kultur	
Årskurs 3 Eleven känner till Finlands största religiösa samfund och världsåskådningar som lärs ut i skolan.	Årskurs 4 Eleven känner till religionerna och de religiösa samfundet i närområdet.	Årskurs 5 Eleven känner till de olika skedena i kyrkans uppkomst, dess åskådningsmässiga rötter i Finland och nuläge.	Årskurs 6 Eleven känner till huvuddragen av den ortodoxa kyrkan som ett apostoliskt och katolskt samfund. Eleven kan beskriva de olika religionerna och irreligiositet i Europa.
- Finlands folkkyrkor: den lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan	- religioner och religiösa samfund i närområdet	- katolicismen och apostoliskhet i den kristna tron	- gamla och nya patriarkat - den katolska och apostoliska ortodoxa

- varför finns det ortodoxa i Finland	- judendomen, kristendomen och islam i dagens Finland	- ekumenik, ekumenisk bönevecka	kyrkan
- judendomens och islams historia i Finland		- ortodoxin i Finland, Europa och världen: global ortodoxi	- kristendomens rötter i Europa
- andra finländska religioner		- religionerna i Europa, karta över Europas religioner	- kristna symboler i konsten och i samhället
- religioner och världsåskådningar i den			- martyrer, kloster och fastetider i kristendomen och andra religioner

egna skolan och irreligiositet			- religiösa symboler i vår omgivning
			- irreligiositet, ateism, sekularisering, naturreligioner
			- religioner i dagens Europa och deras uttryckssätt i människors vardag
			- religionsdialog
Innehåll som anknyter till målet	I1, I2		
Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K1, K2		
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	Eleverna stiftar närmare bekantskap i grupp med den lutherska kyrkan, gudstjänsten och kyrkobyggnaden. I synnerhet lokala religioner behandlas med hjälp av sakkunniga gäster och besök. Om möjligt samarbetar man med samhällslära, historia, geografi och bildkonst.		

Mål för undervisningen: M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan beskriva judendomen, kristendomen och islam i huvuddrag samt deras inbördes förhållande.
	Föremål för bedömningen i läroämnet: Information om religion och kultur

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
------------------	------------------	------------------	------------------

Eleven bekantar sig med uppkomsten av de abrahamitiska religionerna.	Eleven bekantar sig med judendomen, kristendomen och islam i huvuddrag.	Inga mål	Eleven kan beskriva judendomen, kristendomen och islam i huvuddrag samt deras inbördes förhållande.
- patriarkberättelserna i Gamla testamentet	- de abrahamitiska religionerna: uppkomst, lärans gemensamma drag, heliga böcker, fastetider, helgon, den osynliga världen - högtider och vardagen i kristendomen, judendomen och islam	-	- karta över Europas religioner - kristendomen, judendomen och islam i dagens Europa och religionernas uttryckssätt i människans vardag - Förintelsen

85

	- stora högtider i kristendomen, judendomen och islam - religiositet i vardagen i kristendomen, judendomen och islam		
Innehåll som anknyter till målet		I2, I3	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K2	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		Eleverna uppmuntras att bidra till en positiv gemenskap i skolan och att motarbeta diskriminering. De olika lärokurserna i religion studerar om möjligt tillsammans.	

Mål för undervisningen: M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven vet hur man agerar och strävar efter att agera på ett sakligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på olika religiösa platser. Föremål för bedömningen i läroämnet: Multilitteracitet i religion	
Årskurs 3 Eleven övar gott beteende i helgedomar och i olika situationer som innehåller religiösa	Årskurs 4 Eleven övar gott beteende i helgedomar och i olika situationer som	Årskurs 5 Eleven kan bete sig på ett adekvat sätt i helgedomar och i olika situationer som	Årskurs 6 Eleven kan bete sig på ett adekvat sätt i helgedomar och i olika situationer som

element. Eleven förstår begreppet helighet och kan koppla det till religion, kyrkobyggnaden och Bibeln.	innehåller religiösa element. Eleven kan kombinera begreppet helighet med mysterierna.	innehåller religiösa element. Eleven förstår vad helighet betyder i religionerna och är medveten om vad som är heligt för sig.	innehåller religiösa element. Eleven visar respekt för sin egen helighet och andras helighet.
- hur man betar sig och agerar i ortodoxa kyrkan och liturgin - hur man betar sig och agerar vid luthersk gudstjänst - att reflektera över helighet och respekten för	- hur man betar sig och agerar i ortodoxa kyrkan och liturgin - eleverna bekantar sig med olika religiösa evenemang t.ex. med hjälp av internet - helighet i	- hur man betar sig och agerar i ortodoxa kyrkan och liturgin - besök om möjligt i helgedomar i närområdet - vad betyder helighet för dig och andra	- hur man betar sig och agerar i en ortodox kyrkan, liturgin och även i andra gudstjänster - respektfullt bemötande av människor som kommer från olika kulturer och religiösa

86

den	mysterierna - helighet i andra religioner		traditioner - olika religiösa tecken och symboler - att respektera det heliga
Innehåll som anknyter till målet		I1, I3, I6	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K2, K5, K6	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		Eleverna deltar i olika evenemang i samband med den egna religionen och andra religioner i skolan och övar hur man vid dessa betar sig på ett adekvat. De söker i medier olika situationer som hänger samman med religion och diskuterar sina observationer.	

Mål för undervisningen: M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven kan identifiera och känner namnen på de etiska principerna i religionen som studeras samt de etiska principer som är gemensamma för religionerna och världsåskådningarna. Föremål för bedömningen i läroämnet: Information om etik
--	---

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
<p>Eleven bekantar sig med de centrala etiska principerna i Gamla testamentet.</p> <p>Eleven behandlar centrala livsfrågor, känslor och värden utifrån berättelser som valts ur Bibeln och egen livserfarenhet.</p>	<p>Eleven behandlar centrala livsfrågor, känslor och värden utifrån berättelser som valts ur Nya testamentet och egen erfarenhet i vardagen.</p>	<p>Eleven bekantar sig med den ortodoxa kyrkans centrala etiska principer.</p>	<p>Eleven identifierar de etiska principer som förenar religionerna och världsåskådningarna.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - tio budorden - undervisning i psalmer och psalmlitteratur - den barmhärtige samariten – att hjälpa 	<ul style="list-style-type: none"> - det dubbla kärleksbudet - Herrens bön - yttersta domen; Matt 25 - osjälviskhet 	<ul style="list-style-type: none"> - att avstå från saker, osjälviskhet - att beakta andra - kärlek till din nästa - gyllene regeln 	<ul style="list-style-type: none"> - fasta och innehåll i fastebönen - goda gärningar - bergspredikan - den gyllene regeln, även i andra religioner

87

<p>andra</p> <ul style="list-style-type: none"> - den kloke byggaren – hållbara livsvärden - farisén och tullindrivaren – ödmjukhet - den förlorade sonen - förlåtelse - livet som gåva - jämlikhet: utseende, olika koder - att sköta om sig själv - etik på sociala medier 	<ul style="list-style-type: none"> - jämlikhet: människor i olika åldrar, hälsa - etik på sociala medier 	<ul style="list-style-type: none"> - såningsmannen – att växa som människa, den ortodoxa människouppfattningen - jämlikhet: jämställdhet mellan könen - beroende av underhållning - etik på sociala medier 	<ul style="list-style-type: none"> - att beakta och hjälpa andra - de mänskliga rättigheterna – martyrer och trons försvarare - de mänskliga rättigheterna i religionerna - respekt mellan de olika religionerna - jämlikhet: regional ojämlikhet, rika-fattiga, rasism, marginalisering - beroende som en livsbegränsande faktor - etik på sociala medier
--	--	--	---

Innehåll som anknyter till målet I1, I3, I6

Mångsidig kompetens som anknyter till målet K7

Exempel på arbetssätt och lärmiljöer Undervisningen betonas en stressfri miljö och

Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	Undervisningen betonas en stressfri miljö och diskussion, respektfullt utbyte av tankar och kommunikation.
--------------------------------------	--

Mål för undervisningen: M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven känner till det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter. Föremål för bedömningen i läroämnet: Människorättsetik	
Årskurs 3 Eleven bekantar sig med FN:s konvention om barnets rättigheter	Årskurs 4 Eleven bekantar sig med FN:s konvention om barnets rättigheter ur ett individuellt och kollektivt perspektiv	Årskurs 5 Eleven förstår värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Årskurs 6 Eleven förstår värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv
- Konventionen om barnets rättigheter i	- eleven som medlem i en minoritet	- finländska minoriteter	- hur de mänskliga rättigheterna och barnets

88

ens eget liv, Barndagen 20.11	- minoritetsgrupper i skolan - Konventionen om barnets rättigheter i ens eget liv, Barndagen 20.11	- Konventionen om barnets rättigheter i ens eget liv, Barndagen 20.11	rättigheter genomförs på global nivå - den globala ekonomin ur de mänskliga rättigheternas perspektiv - Konventionen om barnets rättigheter, Barndagen 20.11
Innehåll som anknyter till målet		I2, I3	
Mångsidig kompetens som anknyter till målet		K2	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer		Barndagen firas årligen i november om möjligt så att eleverna själva planerar och påverkar dagens/lektionens innehåll.	

Mål för undervisningen: M10 vägleda eleven att bedöma sina val och	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6:
--	---

<p>Eleven reflekterar kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>		<p>Eleven kan ge vardagliga exempel på skapandet av en hållbar framtid. Hen kan tillämpa de etiska principerna i religionen som studeras i sin egen reflektion.</p> <p>Föremål för bedömningen i läroämnet:</p> <p>Etisk reflektion</p>	
Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
<p>Eleven reflekterar och bedömer sina val.</p>	<p>Eleven bedömer sina val och reflekterar kring de värden som påverkar dessa val med hjälp av ortodox etik.</p>	<p>Eleven känner till begreppet värde och kan koppla det till sitt eget tänkande.</p> <p>Eleven reflekterar kring val och värden i samband med livsfrågor samt hur de påverkar med tanke på en hållbar framtid.</p>	<p>Eleven bedömer sina val och reflekterar kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - hur andra påverkar mina värden och åsikter - följer av ens handlingar - egna 	<ul style="list-style-type: none"> - hur andra påverkar mina värden och åsikter - ansvar för egna handlingar - egna vardagshandlingar med 	<ul style="list-style-type: none"> - hur andra påverkar mina värden och åsikter, hur jag själv påverkar andra - ansvar för egna handlingar 	<ul style="list-style-type: none"> - hur andra påverkar mina värden och åsikter, hur jag själv påverkar andra - ansvar för egna handlingar - egna vardagshandlingar

<p>vardagshandlingar med tanke på en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> - fasta 	<p>tanke på en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> - fasta 	<ul style="list-style-type: none"> - egna vardagshandlingar med tanke på en hållbar framtid - kyrkans lära om skapelsen - fasta - ävlan - reflektion kring aktuella frågor ur ett etiskt perspektiv 	<p>med tanke på en hållbar framtid</p> <ul style="list-style-type: none"> - kyrkans lära om skapelsen - fasta - ävlan - filantropi, globalt ansvar, flyktingskap - reflektion kring aktuella frågor ur ett etiskt perspektiv
Innehåll som anknyter till målet		I2, I3	
Mångsidig kompetens som anknyter till		K1, K3, K6	

målet	
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	Eleverna följer aktuella, etiska frågor enligt ålder och diskuterar dem. De lär sig att ta ansvar för sina gärningar och ord i växelverkan med andra. Eleverna bär även ansvar i positiv bemärkelse och samarbetar på ett konstruktivt sätt.

Mål för undervisningen: M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Eleven deltar i den gemensamma diskussionen, kan lyssna på andra och uttrycka sig. Föremål för bedömningen i läroämnet: Tanke- och kommunikationsfärdigheter
--	--

Årskurs 3	Årskurs 4	Årskurs 5	Årskurs 6
Eleven övar att diskutera, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt.	Eleven övar att diskutera, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt och lär sig att beakta andra.	Eleven kan uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt och ta andra i beaktande. Eleven övar att motivera sina åsikter.	Eleven kan uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt och ta andra i beaktande. Eleven motiverar sina åsikter.
- reflektion ur ett etiskt perspektiv utgående från bibliska berättelser och vardagserfarenheter	- reflektion ur ett etiskt perspektiv utgående från bibliska berättelser och vardagserfarenheter samt via helgonteckningar	- reflektion ur ett etiskt perspektiv utgående från bibliska berättelser och vardagserfarenheter samt via helgonteckningar - verbalisering av sina	- reflektion ur ett etiskt perspektiv utgående från bibliska berättelser och via helgonteckningar - aktuella frågor om etik som eleven funderar kring

- att framföra sina tankar och att lyssna på andra - motivera sina åsikter - respektera andras åsikter - leva sig in i andras situation - öva empati	- att framföra sina tankar och att lyssna på andra - motivera sina åsikter - respektera andras åsikter - öva empati - att beakta andra i kommunikationssituationer	tankar och känslor - motivera sina åsikter - öva empati - att verka som en medlem i en gemenskap - att beakta andra och ens egen roll i kommunikationssituationer, diskussionsfärdigheter	- att framföra sina tankar och motivera sina åsikter - öva empati - att verka som en medlem i en gemenskap - att beakta andra och ens egen roll i kommunikationssituationer, diskussionsfärdigheter
Innehåll som anknyter till målet		I1, I3, I6	

Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K1, K4, K6, K7
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	Det skapas olika möjligheter för kommunikation och eleverna sporras att diskutera och framföra sina tankar. Läraren förhåller sig med respekt och uppskattande till eleverna och deras tänkande och föregår därigenom med gott exempel och tryggar kommunikationen.

Mål för undervisningen: M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		Beskrivning av goda kunskaper i slutet av årskurs 6: Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter. Föremål för bedömningen i läroämnet: -	
Årskurs 3 Eleven kan via de valda arbetssätten skapa och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet. - människan som Guds avbild - Skapelseberättelsen - skyddsängel och försyn	Årskurs 4 Eleven kan via de valda arbetssätten skapa och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet. - människan som Guds avbild - Skapelseberättelsen - skyddsängel och försyn	Årskurs 5 Eleven kan via de valda arbetssätten skapa och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet. - människan som Guds avbild - Skapelseberättelsen - att växa som människa - nåd	Årskurs 6 Eleven kan via de valda arbetssätten skapa och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet. - människan som Guds avbild - Skapelseberättelsen - att växa och utvecklas som människa - nåd

Innehåll som anknyter till målet	I3
Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K1
Exempel på arbetssätt och lärmiljöer	I undervisningen ses varje eleven som en personlig individ och sporras och handleds att ta egna initiativ, tänka självständigt och respektera sig själv och andra.

14.4.7 Livsåskådningskunskap

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I **årskurserna 3–6** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1–I4	K1, K2, K3, K7
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument	I1–I4	K1, K4, K5

92

och motiveringar till det		
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1–I3	K1, K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1–I3	K3, K7

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2–I4	K2, K4, K5
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1–I4	K1, K2
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1–I4	K1, K2, K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1–I3	K2, K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	K2, K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1–I4	K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva: Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte

och följer. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna fördjupar sig i olika tidebegrepp och sätt att förklara

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna fördjupar sig i olika livsbegrepp och salt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

I LOJO

Årskurs 3

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M8, M1	Eleverna övar att bemöta andra och uppskatta olika synpunkter. (I1) Till exempel att bemöta/behandla andra i skolvardagen.	K2, K3
M4	Eleverna introduceras preliminärt i ämnet hållbar utveckling. (I4) Eleverna reflekterar kring förhållandet mellan människan och naturen. Till exempel Rosk'n Rolls material och gäster.	K1, K7
M3, M7, M8	Eleverna undersöker frågan "Vem är jag?" ur olika perspektiv. Identitet? (I1)	K1, K2
M1, M2, M3, M4, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av avtal och löften i såväl olika situationer i sitt liv som i större utsträckning. (I3) Till exempel skolmobbing, jämlikhet. KiVa Skola-materialet, Ahtisaari-materialet	K1, K2, K3
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7
M5, M6	Eleverna fördjupar sig i olika livs- och världsåskådningar (I2), i synnerhet sådana som förekommer i skolan och närområdet. Exempelvis besökare	K2

Årskurs 4

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M5, M6, M8	Eleverna utforskar den finska kulturen och kulturella minoriteter. (I2) Till exempel samer, romer, finlandssvenskar och invandrare	K2

M2, M3, M4	Eleverna reflekterar exempelvis kring betydelsen av jämlikhet, acceptans och förståelse. (I2) (t.ex. i samband med innehåll om minoritetsgrupper)	K1, K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna undersöker olika naturuppfattningar till exempel via djurens rättigheter/förhållanden och/eller allemansrätten. (I4)	K1, K2, K7
M10, M1, M4	De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. (I1)	K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka betydelsen av rättigheter och skyldigheter i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3)	K7, K1, K6
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 5

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M4, M1, M10	Eleverna reflekterar kring olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. (I4)	K7, K1
M2, M3, M1	Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. (I1)	K4, K1
M1, M4, M10	Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. (I3)	K2, K1, K7
M5, M6, M8, M7	Eleverna utforskar olika livs- och världsåskådningar. (I2) Till exempel åskådningar i Finland och Europa.	K4, K2
M3, M6, M7	Eleverna reflekterar kring betydelsen av att veta och tro. (I2)	K4, K1
M9, M4	I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. (I3) Till exempel FN:s och Unicefs webbmaterial	K7, K3, K1
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 6

Undervisningsmål	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för
------------------	--	---------

för innehållet i fråga		mångsidig kompetens
M5, M6, M3	Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. (I4) Till exempel cyklisk och linjär tidsuppfattning. Exempelvis nordeuropeisk, spansk och afrikansk tidsuppfattning.	K1, K4, K2
M1, M4, M9	Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. (I1)	K1, K7, K6
M5, M6	Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. (I2)	K2, K7
M10, M1, M3, M4	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att exempelvis undersöka betydelsen av fred och demokrati i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3) Till exempel tolerans och diskriminering, Ahtisaari-materialet	K7, K1
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrkt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

14.4.8 Historia

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se

individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

I årskurserna 4–6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetsätt prioriteras.

Mål för undervisningen i historia i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5	K1–K7
Att söka information om historia		
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	K1, K2, K4–K7
Att förstå historiska företeelser		
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	K1, K2, K3
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1–I5	K2–K4, K6, K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	K2, K4, K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har	I1–I5	K1–K7

kunnat få olika innebörd för olika människor		
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	K1, K2, K4, K7
Att använda historisk information		
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1–I5	K1, K2, K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	K1–K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	K2–K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen. Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria. I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst: Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken: Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden: Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN

I HISTORIA

Årskurs 5

Årskurs 6

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka elevens intresse för historia som **M1** väcka elevens intresse för historia som

Att söka information om historia

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)	M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)	M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)
Att förstå historiska företeelser <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)	M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följer av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)	M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar (K2, 3, 4, 6, 7)
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)	M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följer av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)
	M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)
	M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter (K1, 2, 4, 7)
Att använda historisk information <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)	M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)	M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)	M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst M1–11

Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller

lokalhistoria

I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia.

Eleverna bekantar sig med olika historiska källor och deras tillförlitlighet och tolkningen av dem.

De bekantar sig med olika sätt att indela tiden. Det lönar sig att under hela historieundervisningen betona orsakssambanden mellan fenomen, deras kausalitet.

Förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och deras förändring samt hur förändringarna påverkade människornas liv.

- jordbruks- och jägarkultur
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- eleverna bekantar sig med Lojos förhistoria, t.ex. boplatser (Lohjansaari, Teutari, Seppälä), arkeologiska fynd, landhöjningen (t.ex. minnesmärket av den forntida Anculyssjön på Lojoåsen)
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet

I2 Gamla tiden och arvet från antiken M1–11

kulturerna i antikens Grekland och Rom

demokratins uppkomst

arvet från antiken: vetenskapen och konsten, antikens återspeglning i dagens värld

eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

I3 Medeltiden M1–11

	<ul style="list-style-type: none">- den medeltida världsbilden- religionernas inverkan på människors liv och händelser, t.ex. korstågen och deras följder- det olikvärdiga ståndssamhället- kulturella skillnader och likheter mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper- Finlands övergång till historisk tid- Finland blir en del av Sverige- eleverna bekantar sig med historiska händelser under medeltiden i den egna orten,
--	---

100

	t.ex. Kastmäki, Sankt Lars kyrka i Lojo och Kungsvägen
I4 Nya tiden – ett brytningsskede M1–11	
	<ul style="list-style-type: none">- introduktion av kulturer utanför Europa- kulturerna möts och följderna av detta, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika- förändringar i människors tankevärld: utveckling av individualismen, t.ex. Renässansens konstnärer, reformatörerna, härskarna, vetenskapsmännen- utveckling av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningens filosofer, USA:s självständighet och franska revolutionen- Finlands historia i början av den nya tiden t.ex. Gustav Vasa och Mikael Agricola- exempel: På marken till Ojamo gård i Lojo finns Finlands äldsta järngruva
I5 Finland som en del av Sverige	
	<ul style="list-style-type: none">- eleverna bekantar sig med livet i stormakten ur olika samhällsklassers perspektiv- utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen, t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppsving och undergång- tidsperiodens konsekvenser i den egna orten beaktas, t.ex. Svartå slott, Kungsvägen och gästgiverierna, grundandet av en elementarskola i Lojo (Lojo museum)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade

arbetsätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

101

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Med tanke på studieförloppet är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i historia	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5		Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Att söka information om			

Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och

			epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1–I5	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1–I5	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till	I1–I5	Förmåga att beskriva förhållandet mellan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och

förändringar		orsak och verkan	verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

14.4.9 Samhällslära

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iakta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällsliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka

103

och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällsliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

I **årskurserna 4–6** ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för undervisningen i samhällslära i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika	I1–I4	

männliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor		
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1–I3	K2, K3, K4, K7
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1–I4	K2, K4, K5
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1–I3	K1, K2, K4
Att implementera kunskaper om samhället		
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1, I3	K2, K6, K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva	I1, I4	K3, K4

104

färdigheter som anknyter till dem		
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen.

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivselen i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens

och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

I LOJO

SAMHÄLLSLÄRA

Årskurs 4

Årskurs 5

Betydelse, värderingar och attityder	
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällliga och ekonomiska frågor
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en	M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en

105

<p>individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet</p> <p>M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag</p> <p>M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön</p>	<p>individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet</p> <p>M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag och i samhället</p> <p>M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön</p> <p>M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften</p>
Att implementera kunskaper om samhället	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K6</i>	

Arbetslivskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
<p>M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt</p> <p>M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem</p> <p>M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt</p>	<p>M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt</p> <p>M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem</p> <p>M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt</p>

INNEHÅLL

Årskurs 4	Årskurs 5
I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet M1–9	
<ul style="list-style-type: none"> - jag som medlem i olika gemenskaper - vara medveten om och öva hur man kan påverka i närmiljön, t.ex. familjen, klassen, skolan, Lojo, Finland, sociala medier, trivsel och säkerhet i närmiljön - eleverna bekantar sig med aktörer i närmiljön, t.ex. företag, organisationer, föreningar - hur samhället fungerar ur elevens, familjens och närmiljöns perspektiv - eleven bekantar sig med de vanligaste yrkena, 	<ul style="list-style-type: none"> - egna möjligheter att påverka i närmiljön och i större utsträckning på den egna orten, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper till vilka eleven kan höra - egna möjligheter att påverka säkerheten och trivseln i den närliggande omgivningen och längre bort - eleverna reflekterar sina etiska val - medborgerliga rättigheter och skyldigheter - mediernas inverkan på ens åsikter och

106

<p>besök om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> - eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska val och återvinning - hur olika medier påverkar ens handlingar 	<p>uppfattningar</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunskap om yrken utöver de vanligaste yrkena enligt eget intresse, besök till arbetsplatser och gäster till skolan om möjligt - eleverna fördjupar sig i att arbeta, endagspraktik om möjligt - den egna penninganvändningen planeras - eleverna fördjupar sig i ansvarsfull konsumtion och hur den förändrat världen - eleverna reflekterar kring ekologiska val och återvinning med tanke på sin penninganvändning och sina handlingar
---	---

I2 Ett demokratiskt samhälle M1–4, M6

<ul style="list-style-type: none"> - eleven bekantar sig med gemenskaper i närheten t.ex. familjen, klassen, skolan, Lojo samt med deras rättigheter och skyldigheter - att uttrycka sina åsikter, t.ex. insändare, resposnlåda, debatter - eleverna övar att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta på elevkårsmedlemmar, komma överens om reglerna i klassen- <p>undersökning av olika värden, synpunkter och syften enligt ålder</p> <ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med principerna jämlikhet och jämställdhet och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland samt i medierna - eleverna bekantar sig med de olika kulturerna och minoriteterna i Finland - eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar att fatta gemensamma beslut - elevens egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper - eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder - eleverna fördjupar sig i olikhet, jämställdhet och jämlikhet i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen - eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen - minoriteter och kulturell mångfald samt hur de lyfts fram i medier
<p>I3 Aktivt medborgarskap och påverkan M1–4, M6, M7, M9</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med demokratisk kompetens och samhällspåverkan samt tränar dem, t.ex. som ansvarsfull medlem i familjen, klassen, elevkåren, skolan, föreningen - elevkårsverksamheten, diskussionsfärdigheter - jämlikhet i klassen, i skolan, i Finland, i världen - ansvarsfullhet och påverkan i medier och på sociala medier - ansvarsfullhet och påverkan genom den egna penninganvändningen, även penninganvändningen på nätet beaktas - eleverna övar samarbeta med aktörer i närmiljön, om möjligt ett gemensamt projekt under läsåret 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med organisationer som är verksamma i närmiljön med tanke på samarbete om möjligt - att öva demokratisk påverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, femte- och sjätteklassisternas påverkningsgrupp Varttivaltuusto, hobbygrupper - aktivt medborgarskap och ansvarsfullhet i medierna, på sociala medier och på nätet - demokrati i exempelvis närmiljön, i Lojo, i Finland, i Europa, i världen - eleverna bekantar sig med stora organisationer som är verksamma i Finland, t.ex. MLL, FRK, Unicef

<p>I4 Ekonomisk verksamhet M1–2, M4–5, M8</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - planering av ens egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter - konsumtionsval, återvinning - reklam - elevens möjlighet att förtjäna pengar - reflektion kring sparande - introduktion till företagsamhet - ekonomisk verksamhet i närmiljön; eleverna bekantar sig med företag, arbetsplatser samt 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med principerna för och betydelsen av ekonomisk verksamhet - eleverna bekantar sig med företag och tjänstproducenter i Lojo, besökt till företag och gäster till skolan om möjligt - eleverna reflekterar kring företagsamhet ur olika perspektiv - eleverna reflekterar kring etiken i sina konsumtionsval - eleverna reflekterar kring konsekvenserna av

tjänster och deras producenter i närmiljön, besök till företag och gäster till skolan om möjligt

- eleverna reflekterar kring konsekvenserna av konsumtion och etiska val i större utsträckning
- eleverna reflekterar kring penninganvändning på nätet
- mediernas roll i ens egna och andras konsumtionsvanor

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt

ansvar och sina möjligheter att påverka.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i samhällslära

Mal för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4		Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor	I1–I4		Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1–I3	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag och i samhället	I1–I4	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som	I1–I3	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer
---	-------	---	---

Samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften		och värderingar	produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I2, I3	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1, I4	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I3	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

14.4.10 Musik

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1–I4	K2, K6, K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande		
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1–I4	K1, K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1–I4	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	K1, K2, K5, K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1–I4	K2
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1–I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	K3
Förmåga att lära sig musik		
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1–I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 3–6

Eleverna tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete. Innehållet väljs så att eleverna får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

I1 Musikalisk praxis: I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar: Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

I LOJO

MUSIK

Årskurs 3	Årskurs 4
Delaktighet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt	M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt

musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens</i>	
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet</i>	
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande
Välbefinnande och säkerhet i musik	
<i>K3 Vardagskompetens</i>	
M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg
Förmåga att lära sig musik	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Årskurs 3	Årskurs 4 Fördjupning av innehållet i årskurs 3
Musikalisk praxis M1–5, M8	
Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)	Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)
Hörselvård	Hörselvård
Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo	Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo
Musikmotion	Musikmotion
Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
Gemensamt musicerande	Gemensamt musicerande
Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi	Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi
Musikens beståndsdelar M7, M9	
Musikteori (<i>noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumerering</i>)	Musikteori (<i>noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumerering</i>)
Dynamik och dess termer och symboler	Dynamik och dess termer och symboler
Tempo och rytm	Tempo och rytm
Form (<i>AB, ABA, ABC</i>)	Form (<i>AB, ABA, ABC</i>)
Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik	Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda
Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9	
Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
	Introduktion till musikkulturen i Lojo
Repertoar M5–6, M9	

Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Nordisk musik	Nordisk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
	114

Att producera egen musik	Att producera egen musik
Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.

MUSIK

Årskurs 5	Årskurs 6
Delaktighet <i>L2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens</i> <i>L7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg
Kulturell förståelse och multilitteracitet <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet</i>	

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Välbefinnande och säkerhet i musik <i>K3 Vardagskompetens</i>	
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg
Förmåga att lära sig musik <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6 Fördjupning av innehållet i årskurs 5
Musikalisk praxis M1–5, M8	
Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)	Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)
Hörselvård	Hörselvård
Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo	Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo
Att röra sig till musik	Att röra sig till musik
Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
Gemensamt musicerande	Gemensamt musicerande
Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi	Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi

uttrycka musik	uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda
Musikens beståndsdelar M7, M9	
Förtecken och ackordsymboler	Förtecken och ackordsymboler
Dynamik och dess termer och symboler	Dynamik och dess termer och symboler
Tempo och rytm och deras termer och symboler	Tempo och rytm och deras termer och symboler
Harmoni och klangfärg	Harmoni och klangfärg
Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och	Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och
	116

uttrycka musik	uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda
Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9	
Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Symfoniorkesterns sammansättning	Symfoniorkesterns sammansättning
Repertoar M5–6, M9	
Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Nordisk musik	Nordisk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
Att producera egen musik	Att producera egen musik
Introduktion till musikteknologi	Introduktion till musikteknologi
Olika tidsperioder inom musiken	Olika tidsperioder inom musiken
Betydelsen av resultatriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatriktad övning betonas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

117

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en	11–14	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

positiv sammanhållning i sin grupp			
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1–I4	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

118

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1–I4	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1–I4	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1–I4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikkvolymen då hen använder anläggningar och instrument.
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1–I4	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

14.4.11 Bildkonst

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas

119

elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna

förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	I1, I3, I6	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter	I1, I3, I6	K2, K4, K5, K6
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information	I1, I3, I6	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa	I1, I3, I6	K2, K3, K5, K6

120

bilder		
M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra	I1, I3, I6	K1, K2, K3, K5
M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I3, I6	K1, K4, K5, K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I3, I6	K1, K2, K5, K6

och kulturer i sina bilder		
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I3, I6	K3, K4, K6, K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 3–6

Genom att studera egna bildkulturer, omgivningens bildkultur och konstens värld närmar man sig målsättningen för undervisningen i bildkonst. Områdena i bildkonst kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskar man också hur de är förenade med varandra. Utgångspunkter för valet av innehåll är verk, produkter och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevant för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att ta del i valet av innehåll i undervisningen, bildsamlingar som används, arbetsmetoder och redskap. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

121

I3 Konstens världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

I LOJO

BILDKONST I ÅRSKURS 3–4

Att iaktta och tänka visuellt	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>	
<i>K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens</i>	
Årskurs 3	Årskurs 4
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

<p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>	<p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>
<p>Att skapa bilder</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>	<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>

<p>Att tolka visuell kultur</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens</i></p>	
<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt</p>	<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt</p>

<p>reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p> <p>M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder</p> <p>M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder</p>	<p>reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p> <p>M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder</p> <p>M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder</p>
<p>Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i></p>	

<p>M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen</p> <p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt</p>	<p>M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen</p> <p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt</p>
---	---

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
I1 Egna bildkulturer M1–11	
<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna • de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet • elevernas delaktighet i skolan, hemmet och i kamratkretsarna vid bildkultur beaktas <p>Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.</p>	<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna <p>andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur</p>
I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11	

<p>Som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betydande byggnader i Lojo, den byggda miljön samt naturmiljöer, t.ex. Lojo sjö, spåren av gruvverksamheten i regionen, Lojoåsen • skolbyggnaden och skolgården • elevens egna föremål • reklam som riktar sig till barn och medier • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur 	<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i de nordiska länderna, den byggda miljön och naturmiljön • stilleben av elevens egna föremål • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur <p>när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem</p>
--	---

när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem <ul style="list-style-type: none"> eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. tv, internet, sociala medier 	<ul style="list-style-type: none"> eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier <p>de nordiska ländernas synlighet i medier och reklam</p>
--	--

Konstens världar M1–11

<p>introduktion till den finska konstens guldålder</p> <ul style="list-style-type: none"> eleverna reflekterar kring hur finskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag <p>eleverna jämför sin konst med den finska guldålderns konst för att finna likheter och skillnader</p> <p>Årskurs 3</p> <ul style="list-style-type: none"> teckning: blyerts- och tuschteknik grafik: gravyr i olika material färglära: primär- och sekundärfärger <p>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</p>	<p>eleverna bekantar sig med nordisk konst</p> <ul style="list-style-type: none"> eleverna reflekterar kring hur nordiskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag eleverna jämför sin konst med den nordiska konsten för att finna likheter och skillnader <p>Årskurs 4</p> <ul style="list-style-type: none"> teckning: kol, valörer färglära: kalla och varma färger, komplementfärger <p>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</p>
--	---

BILDKONST

Årskurs 5	Årskurs 6
Att iaktta och tänka visuellt	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina</p>	<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina</p>

iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information	iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information
Att skapa bilder	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder	M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder
M5 handleda eleven att på ett resultatnriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra	M5 handleda eleven att på ett resultatnriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra
M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder	M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder
Att tolka visuell kultur	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion	M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Årskurs 5	Årskurs 6
I1 Egna bildkulturer M1–11	
<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden • andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur 	<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden • andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur
I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11	
<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i Finland och Europa, den byggda miljön och naturmiljön • föremål som eleven valt till stilleben och en del av en bild/ett verk • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, europeiskhet <p>När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier • hur Finland och Europa framställs i medier och reklam 	<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i områden utanför Europa, samt den byggda miljön och naturmiljön i dessa områden • elevens egna föremål och samtida dekorativa föremål jämförs • de jämför liknande föremål i kulturer utanför Europa för att finna likheter och skillnader • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, att vara världsmedborgare <p>När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier • hur områden utanför Europa framställs i medier och reklam
Konstens världar M1–11	

<p>Den europeiska konsthistoriens centrala drag (t.ex. romantiken, realismen, modernismen och samtidskonst)</p> <p>I årskurs fem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teckning: ett tema är människan, hur ljus och skugga påverkar formen • färglära: brutna färger och valör <p>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</p>	<p>- konst och arkitektur i områden utanför Europa</p> <p>I årskurs sex:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komposition: perspektiv, teckna rum • grafisk design: bild och ord • färglära: hur färger påverkar bilden <p>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</p>
---	--

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetsätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i bildkonst	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	I1, I3, I6	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter	I1, I3, I6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information	I1, I3, I6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder	I1, I3, I6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell	I1, I3, I6	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen

framställning på egen hand eller i samarbete med andra			hand och i grupp.
M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder	I1, I3, I6	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.
Att tolka visuell kultur			
M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion	I1, I3, I6	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I3, I6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I3, I6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I3, I6	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1, I3, I6	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

14.4.12 Slöjd

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller

gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärda kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1–I6	K1, K2
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1–I6	K1, K5
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I4	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	K4, K6

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1–I5	K3, K6
--	-------	--------

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	K5
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	K1, K4, K7
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	K1, K3, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnena och lärmiljöer.

I1 Innovation: Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I3 Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskinerna och anordningarna som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I5 Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

I LOJO

131

MÅL

I SÖLJD

Årskurs 3

Årskurs 4

<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna	M1 mångsidigt slöjdande
M2 introducera slöjdprocessen för eleven	M2 känna till och gestalta hela slöjdprocessen
M3 slöjda enligt instruktioner	M3 söka alternativa lösningar
M4 namnge och identifiera terminologi, arbetsätt, verktyg oh material	M4 behärska de vanligaste verktygen, använda rätta begrepp
M5 känna till reglerna i slöjdlokalerna	M5 introducera modeller och lösningar som främjar arbetssäkerheten
M7 självbedömning av slöjdprocessen	M6 slöjdarbetet dokumenteras även digitalt
	M7 själv- och kamratbedömning av slöjdprocessen

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Innovation M1–6	
Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete	Söka lösningar utgående från materialens olika egenskaper
Prövning M1–6	
Introducera de vanligaste materialen	Introducera de vanligaste materialen som används i slöjd samt deras egenskaper

Introducera de vanligaste eilverktygen och eleverna övar att använda dem	Identifiera olika material
Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden	Introducera olika sätt att bearbeta material
Stöda kreativa lösningar	
Planering M1–6	
Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete	Utnyttja olika material i planeringen
Tillverkning M1–6	

132

Namnge de vanligaste verktygen och använd dem korrekt	Lära välja rätt verktyg för olika material i olika arbetsskeden
Göra eleverna förtrogna med slöjdlokalerna	Öva använda de vanligaste verktygen och maskinerna
Introducera korrekt arbetsordning	Introducera även ovanligare verktyg
Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden	Öva arbetssätt som främjar arbetssäkerheten
Beakta arbetssäkerheten i de olika arbetsskedena	
Tillämpning M1–6	
Stöda kreativa lösningar	Eleverna bekantar sig med slöjdprocessens långsiktighet och innovativitet
Iaktta slöjd i omgivningen	Eleverna bekantar sig med egenskaper som betecknar en högklassig produkt
Dokumentering och bedömning M6, M7	
Identifiera unikheten hos elevens eget och andras alster	Eleverna bekantar sig med kriterierna för ett finslipat slutresultat
Eleverna identifierar estetiken i färdiga arbeten	Eleverna lär sig att uppskatta slutfört arbete och uppleva tillfredsställelse
Eleverna dokumenterar färdiga arbeten	Eleverna dokumenterar arbetet även digitalt
Eleverna övar självbedömning	Självbedömning och bedömning tillsammans med andra elever

MÅL

I SÖLJD

Årskurs 5

Årskurs 6

<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 uppmuntra eleven att experimentera och vara innovativ	M1 eleven uttrycker sig genom slöjd
M2 eleven dokumenterar slöjdprocessens skeden som en del av slöjdprocessen	M2 eleven kan hantera slöjdprocessen även i samarbete

133

M3 eleven planerar och tillverkar en egen produkt	M3 planering och tillverkning av en gemensam slöjdprodukt
M4 eleven kombinerar olika material	M4 eleven använder olika slöjdtekniker och material
M5 eleven för vidare den planerade slöjdprocessen på ett långsiktigt sätt från idéstadiet till slutbedömningen och iaktar arbetssäkerheten	M5 eleven bär ansvar i den gemensamma slöjdprocessen
M6 digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden	M6 digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden
M7 eleven uppskattar och bedömer sin egen produkt	M7 eleven uppskattar och bedömer den gemensamma produkten
M8 eleven ser återvinning som en del av slöjden	M8 eleven utnyttjar återvinningsmaterial om möjligt eleven ser produktens livslängd som en del av slöjdprocessen

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Innovation M1–6	
Eleven planerar en egen produkt	Eleven uttrycker sig genom slöjd

	Eleven planerar på egen hand och tillsammans
Prövning M1–6	
Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt	Eleven bekantar sig med hur återvinningsmaterial kan utnyttjas i slöjd Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt
Planering M1–6	
Eleven handleds att välja material på ett ändamålsenligt sätt Eleven utarbetar en egen plan och tillverkar en produkt enligt planen	Ett eget arbete planeras på egen hand eller tillsammans Eleven lär sig att planera samt välja lämpliga material och tekniker och verktyg för de olika skedena på ett ändamålsenligt sätt
Tillverkning M1–6	

134

Eleven handleds att välja arbetsätt på ett ändamålsenligt sätt Eleven bekantar sig med elektroniska komponenter, verktyg och arbetsätt Arbets säkerhet som en del av slöjdkulturen	Eleven lär sig att identifiera söndriga verktyg eller maskiner Eleven lär sig att justera och underhålla verktygen Eleverna tillverkar en produkt som de planerat på egen hand eller tillsammans
Tillämpning M1–7	
Eleven bekantar sig med robotik och automation Eleven bekantar sig med slöjdens kulturarv Eleven bekantar sig med återvinning som en del av slöjden Det görs studiebesök om möjligt	Eleverna reflekterar kring konsumtionsvanor och produktionssätt på ett mångsidigt sätt Eleven bekantar sig med livscykel tänkandet Eleven lär sig mera om hur verktygen, maskinerna och apparaterna fungerar
Dokumentering och bedömning M6–7	
Bedömning och dokumentering av en produkt som eleven planerat själv Dokumentering enligt arbetskedde	Slöjdprocessens olika skeden dokumenteras Eleverna identifierar egenskaper som betecknar en högklassig produkt

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande.

135

Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1–I6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1–I6	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I4	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

136

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverknings tekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverknings tekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1–I5	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

14.4.13 Gymnastik

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart

137

arbetsätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

”Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans.”

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett

aktiviteterna. Elevena ökar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	K1, K3
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	K3
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	K3
M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	K3, K6, K7

138

Social funktionsförmåga		
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	K2, K3, K6, K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	K1, K2, K3

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	K1, K2
--	----	--------

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 3–6

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Undervisning i gymnastik omfattar undervisning i simning, vattengymnastik och räddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen utnyttjas lekar, övningar och spel på ett mångsidigt sätt för att främja känslan av delaktighet, behörighet och självständighet. De hjälper även eleverna att uttrycka sig och uppleva det estetiska.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga: I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

I LOJO

139

GYMNASTIK

Fysisk funktionsförmåga	
K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
Årskurs 3	Årskurs 4
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt	M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt

olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnsighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnsighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Psykisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Fysisk funktionsförmåga M1–7	
<p>Jag rör på mig på ett mångsidigt sätt</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig med olika motionsmiljöer och hur man rör sig på ett adekvat sätt (bl.a. säkerhet, klädsel) • eleverna bekantar sig med olika lekar, spel och idrottsgrenar • eleverna rör sig även i takt med musik • gymnastik enligt årstid <p>Jag utvecklas som motionsutövare</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt; nivåer, riktningar och ställningar • eleverna bekantar sig med och underhåller motionsutrustning • eleverna övar sig i att se till sin hygien • eleverna handleds att utveckla sin förmåga att kontrollera sina kroppsrörelser med beaktande av de motoriska färdigheterna • eleverna lär sig grundläggande simfärdigheter (simma 50 m, dyka 5 m) 	<p>Jag utvecklas till en skicklig motionsutövare</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att under handledning känna igen sin egen färdighetsnivå när det gäller olika faktorer som påverkar koordinationen • eleverna uppmuntras att utveckla sina koordinationsfärdigheter med hjälp av lekar, referensspel och övningar; statisk balans, dynamisk balans, behärskning av styrka och rörelsehastighet, noggrannhet vad gäller tajmning och sinne för riktning, kombination, modifikation, reaktion (utveckling av kärnfärdigheter) • eleverna känner igen sina styrkor som motionsutövare • musik utnyttjas i gymnastik (dans, musikmotion) • elevernas grundläggande simfärdigheter stärks och de bekantar sig med olika simtekniker • eleverna lär sig att spela olika referens- och mikrospele • eleverna bekantar sig med olika idrottsgrenar och redskapen som används inom dem
Social funktionsförmåga M8–9	
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna motionerar i olika grupper och par • eleverna lär sig att beakta andra 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att följa spelregler • eleverna övar att ge positiv kamratrespons

andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar att ge positiv kamratrespons • eleverna arbetar i olika grupper • eleverna underhåller de gemensamma idrottsredskapen
Psykisk funktionsförmåga M10–11	
<ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas • eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel) 	<ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas • eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)

MÅL

I GYMNASTIK

Fysisk funktionsförmåga <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens</i> <i>K5 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
Årskurs 5	Årskurs 6
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och	M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och

styrka	styrka
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet
M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna
Social funktionsförmåga <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter
Psykisk funktionsförmåga <i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i>	
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Fysisk funktionsförmåga M1–7	
<p>Hälsosam motion</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna utforskar betydelsen av motion för främjande av hälsa (fysisk, psykisk och social) • eleverna bekantar sig med faktorer som påverkar konditionen och hur de utvecklas; styrka, uthållighet, hastighet, rörlighet • utmaningar som en kropp i förändring medför beaktas • eleverna bekantar sig med mätningar som bedömer konditionsutvecklingen och 	<p>Den fysiska jag</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig med olika konditionsövningar som stöder kompetens inom olika grenar (bl.a. maxhastighet, acceleration, rörelsehastighet) • eleverna bekantar sig med grunderna för uthållighetsövning (aerob uthållighet, anaerob uthållighet) • eleverna bekantar sig med grunderna för muskelkonditionsövningar (bl.a. explosiv styrka, statisk styrka) • eleverna bekantar sig med övningar som

<p>den fysiska funktionsförmågan</p> <p>Spelens och idrottsgrenarnas värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig mångsidigt med olika lagsporter och individuella grenar • eleverna bekantar sig med olika hobbymöjligheter när det gäller spel och idrottsgrenar i den egna orten (samarbete med klubbar) • eleverna övar sina simfärdigheter samt lär sig att räddning i vatten • eleverna lär sig övningar inom olika idrottsgrenar så att de kan öva på eget initiativ på fritiden 	<p>utvecklar kroppens smidighet och spänst</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar att utnyttja olika mätresultat <p>Skicklighet inom grenar</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevernas färdighet och speluppfattning inom olika spel utvecklas • elevernas färdighet och tekniker i individuella grenar stärks • det ses till att eleverna kan simma 200 m och att de kan utföra räddning i vatten • eleverna uttrycker sig med hjälp av rörelse
Social funktionsförmåga M8–9	
<ul style="list-style-type: none"> • elevernas förmåga att spela hederligt och utöva motion stärks 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att njuta av sina egna och andras prestationer samt uppskatta dem • eleverna lär sig att se det estetiska i motion
Psykisk funktionsförmåga M10–11	
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att känna igen utmaningar som motionsutövare • eleverna lär sig och uppmuntras att följa upp sin motion med hjälp av en motionsdagbok och/eller portfölj 	<p>Motion som livsstil</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring vilka idrottsgrenar de tycker om • eleverna lär sig att utöva motion enligt de ålderrelaterade rekommendationerna • eleverna bekantar sig med betydelsen av motion för främjande och upprätthållande av välbefinnandet • eleverna lär sig att utnyttja digitala verktyg i sitt motionsutövande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för vitsordet åtta
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iakttä sig själv och sin omgivning med	I1	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t ex i lekar och spel

hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer			
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet <i>(kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet)</i>
M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
---	----	--	---

Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

[Valfritt ämne i årskurs 6](#)

I årskurs sex finns det en valfri årsveckotimme.

Skolans uppgift är att i läsårsplanen ange utbudet av valfria ämnen, läromiljöer för lärområdet och fastställa deras mål, arbetssätt och innehåll samt bedömningsgrunder.

